

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**PROFESYONEL FUTBOLCU PİYASA DEĞERİ VE TRANSFER
ÜCRETİ ARASINDAKİ DEĞİŞKENLİĞİ SAĞLAYAN
ETKENLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

MUSTAFA DEMİR
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

DANIŞMAN
Prof. Dr. TURGAY BİÇER

2019-İSTANBUL

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**PROFESYONEL FUTBOLCU PİYASA DEĞERİ VE TRANSFER
ÜCRETİ ARASINDAKİ DEĞİŞKENLİĞİ SAĞLAYAN
ETKENLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

MUSTAFA DEMİR
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

DANIŞMAN
Prof. Dr. TURGAY BİÇER

2019-İSTANBUL

TEZ ONAYI

Kurum : Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Programın seviyesi : Yüksek Lisans
Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor
Tez Sahibi : Mustafa Demir
Tez Başlığı : Profesyonel Futbolcu Piyasa Değeri ve Transfer Ücreti Arasındaki Değişkenliği Sağlayan Etkenlerin Değerlendirilmesi
Sınav Yeri : M. Ü. Spor Bilimleri Fakültesi Anadoluhisar Yerleşkesi
Sınav Tarihi : 01.07.2019

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Unvan, Adı, Soyadı)

Prof. Dr. Turgay BİÇER

Kurumu

Marmara Üniversitesi

İmza

Sınav Jüri Üyeleri (Unvan, Adı, Soyadı)

Dr.Öğr. Üyesi Serap MÜNGAN AY

Marmara Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem ÖNER

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 31.07.2019 tarih ve 21 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Feyza ARICIOĞLU
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü 4

-Sınav evrakları 3 iş günü içinde ıslak imzalı tek kopya halinde Enstitüye teslim edilmelidir.

-Bu form bilgisayar ortamında doldurulacaktır.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Mustafa Demir

İmza

TEŞEKKÜR

Araştırmamın gerçekleşmesi sũresince akademik ve manevi desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Turgay Biçer'e teőekkũrlerimi ve saygılarımı sunarım. Ayrıca yũksek lisans eğitimim boyunca desteğini her zaman yanımda hissettiğim sevgili hocam Doç. Dr. Muazzez Ő. Ataocuğu'na teőekkũrlerimi borç bilirim. Son olarak bugũnlere gelmem de maddi ve manevi yanımda olan aileme teőekkũr ederim.

İÇİNDEKİLER

BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTELERİ	vi
EKLER LİSTESİ	vii
KISALTMA ve SİMGELER	viii
1. ÖZET	1
2. SUMMARY	2
3. GİRİŞ ve AMAÇ	3
4. GENEL BİLGİLER	5
4.1. Temel Kavramlar.....	5
4.1.1. Futbol	5
4.1.2. Profesyonel futbol	5
4.1.3. Profesyonel futbolcu	6
4.1.4. Transfer	6
4.1.5. Ücret	6
4.1.6. İstatistik veri tabanı (Transfermarkt)	7
4.2. Futbol Endüstrisi ve Transfer Piyasası	7
4.3. Türkiye Futbol Federasyonu	9
4.3.1. Tarihçesi	9
4.3.2. Spor Toto Süper Ligi.....	10
4.4. FIFA ve Transfer Kanunları ile İlgili Uygulamalar	10
4.4.1. FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)	10
4.4.2. Bosman kanunu öncesi hukuki düzen	12
4.4.3. Jean Marc Bosman ve Bosman kararı sonuçları	13
4.5. Transfer Ücreti	14
4.5.1. Futbolcu temsilcisinin (menajer) rolü	15
4.5.2. Futbolcu nitelikleri	16
4.5.3. Alıcı ve satıcı kulüp nitelikleri	25
5. GEREÇ ve YÖNTEM	29
5.1. Araştırma Modeli	29

5.2.	Araştırmanın Örneklemi.....	30
5.3.	Araştırmanın Çalışma Planı ve Veri Analizi.....	30
6.	BULGULAR.....	34
6.1.	Futbolcu Satışı Gerçekleşme Sürecindeki Görüşler.....	34
6.1.1.	TEMA: Sporcu temsilcisi (menajer) ile ilgili görüşler.....	35
6.1.2.	TEMA: Futbolcu nitelikleri ile ilgili görüşler.....	37
6.1.3.	TEMA: Alıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler.....	44
6.1.4.	TEMA: Satıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler.....	45
6.2.	Futbolcu Alımı Gerçekleşme Sürecindeki Görüşler.....	47
6.2.1.	TEMA: Sporcu temsilcisi (menajer) ile ilgili görüşler.....	47
6.2.2.	TEMA: Futbolcu nitelikleri ile ilgili görüşler.....	49
6.2.3.	TEMA: Alıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler.....	56
6.2.4.	TEMA: Satıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler.....	57
7.	TARTIŞMA ve SONUÇ.....	59
8.	ÖNERİLER.....	66
9.	KAYNAKLAR.....	67
10.	EKLER.....	72
11.	ÖZGEÇMİŞ.....	74

TABLO LİSTELERİ

Tablo 1: Futbolcu Satışı Gerçekleşme Sürecinde Sorulara Verilen Cevapların Değerlendirilmesi.....	32
Tablo 2: Futbolcu Alımı Gerçekleşme Sürecinde Sorulara Verilen Cevapların Değerlendirilmesi.....	33
Tablo 3: Katılımcı Özellikleri	34

EKLER LİSTESİ

Ek1: Görüşme Soruları 71

Ek2: Etik Kurul Kararı 72

KISALTMA ve SİMGELER

AB- Avrupa Birliği

AFC- Asian Football Confederation - Asya Futbol Konfederasyonu

CAF- Confederation Africaine De Football - Afrika Futbol Konfederasyonu

CONCACAF- Confederation Of North, Central American And Caribbean Association Football - Kuzey Ve Orta Amerika İle Karayipler Futbol Konfederasyonu

CONMEBOL- Confederación Sudamericana De Fútbol - Güney Amerika Futbol Konfederasyonu

FIFA- Federation Internationale de Football Association – Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği

GSYH- Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

OFC- Oceania Football Confederation - Okyanusya Futbol Konfederasyonu

PFSTT- Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı

TASÇET- Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı

TDK- Türk Dil Kurumu

TFF- Türkiye Futbol Federasyonu

UEFA- Union of European Football Association – Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

Profesyonel Futbolcu Piyasa Değeri Ve Transfer Ücreti Arasındaki Değişkenliği Sağlayan Etkenlerin Değerlendirilmesi

Öğrencinin Adı: Mustafa Demir

Danışmanı: Prof. Dr. Turgay Biçer

Anabilim Dalı: Beden Eğitimi ve Spor

1. ÖZET

Gelişen futbol endüstrisi içerisinde çeşitli sektörler oluşmuş ve bunlar futbol ekonomisini geliştirmiştir. Futbol ekonomisindeki bu hareketlilik ile birlikte futbolcu transfer ücret maliyetleri neredeyse bir takım kurabilecek miktarlara gelmiştir. Bu araştırmanın amacı, profesyonel futbolcunun piyasa değeri ve futbolcu için ödenen transfer ücreti arasındaki değişkenliği sağlayan etkenleri incelemektir. Araştırmada, Türkiye Spor Toto Süper Ligindeki futbol kulüplerinde yer alan transferden sorumlu 6 yönetici ile nitel veri toplama yöntemlerinden olan “Yarı Yapılandırılmış Derinlemesine Görüşme” yapılmıştır. Görüşmeler incelendiğinde katılımcılar transfer ücretini etkileyen etkenlerden; temsilci-kulüp ilişkileri, yaşı, ulusal kimlik-yabancı kontenjanı, oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar, karakter-kişilik özellikleri-takıma uyumu, bireysel sporcu hakları-ticari ve marka değeri, sözleşme süresi, sağlık durumu, futbolcunun performansı, kulübün ligdeki konumu- ve ekonomik gelir alt temaları hakkında görüş bildirmiştir. Kadro durumu, oynadığı pozisyon-mevki ve transfer sezonu-transfer penceresi alt teması ile ilgili herhangi bir görüş belirtmemişlerdir. Sonuç olarak futbolcu transfer ücreti bir tahmin işidir. Dolayısıyla bulgularda belirtilen etkenler alıcı ve satıcı kulüplerin arasındaki pazarlık sürecinde değerlendirilerek transfer ücreti belirlenmektedir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda “sporcu temsilcisi” ana teması içerisinde; temsilci-kulüp ilişkileri, futbolcu nitelikleri ana teması içerisinde; yaşı, sözleşme süresi, oynadığı lig ve uluslararası müsabakaları, “alıcı ve satıcı kulüp nitelikleri” ana teması içerisinde ise; ligdeki konumu ve ekonomik gelir etkenleri transfer ücretini belirlemede diğer etkenlere göre öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Futbol, futbolcu transferi, transfer ücreti, piyasa değeri, transfer değeri

Evaluation of Factors Providing Variability Between Market Value and Transfer Fee of Professional Footballer

2. SUMMARY

Various sectors have developed within the developing football industry and these have developed the football economy. With this mobility in the football economy, the transfer fee costs of football players have almost reached the amount that can form a team. The aim of this research is to investigate the factors that provide the variability between the market value of the professional football player and the transfer fee paid to the football player. In the study, "Semi-Structured In-depth Interview", which is the qualitative data collection method, was done with 6 executives from Spor Toto Super League football clubs. When the interviews were examined, the participants were expressed the opinion about representative-club relations, age, national identity-foreign quota, league and international competitions, character-personality characteristics-team compliance, individual athlete rights-commercial, and brand value, contract duration, health status, footballer's performance, club's position in the league and economic income sub-themes. They did not comment about on the squad status, position-played position and transfer season-transfer window sub-theme. As a result, the transfer fee is guesswork. Therefore, the factors mentioned in the findings are evaluated during the bargaining process between the buyer and seller clubs and the transfer fee is determined. In line with the opinions of the participants, within the main theme of "athlete representative": representative-club relations; within the main theme of footballer qualifications: age, contract duration, league and international competitions; within the main theme of "buyer and seller club qualifications" its position in the league and economic income factors stand out compared to other factors in determining the transfer fee.

Keywords: Football, transfer of the football player, transfer fee, market value, transfer value

3. GİRİŞ ve AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, profesyonel futbolcunun piyasa değeri ve futbolcu için ödenen transfer ücreti arasındaki değişkenliği sağlayan etkenleri incelemektir.

Küreselleşen dünyada her geçen gün daha büyük bir endüstri haline gelen ve tüm dünyadaki en yaygın spor konumunda bulunan futbol, ülkemizde de dünyadaki gelişime paralel olarak gerek ekonomik, gerekse sosyal açıdan gelişen ve büyüyen bir spor dalı olarak göze çarpar. Bununla birlikte futbol ekonomisi de devasa boyutlara ulaşmaktadır. Bir yandan en iyi futbol kulüpleri en iyi futbolcuları kendi kulüplerine getirmek için birbirleri ile yarış halindeyken öbür yandan diğer kulüpler iyi futbolcuları ellerinde tutabilmek için uzun vadeli sözleşmeler yaparlar.

Gelişen futbol endüstrisi içerisinde kulüplerin gelirlerinin de artmasıyla birlikte rekabet ortamı gelişmekte ve ezeli rekabet içindeki kulüpler sportif ve idari başarı için yarışmaktadırlar. Bundan dolayı kulüpler sonucu değiştirebilen ve taraftarın gözünde değerli futbolcuları rakibine kaptırmamak için hem gelirinden fazlasını harcamakta hem de futbolcuya piyasa değerinden fazla transfer ücreti ve maaş ödemesi yapmaktadır.

Futbol kulüpleri açısından verilmesi gereken önemli kararlardan biri futbolcu seçimidir. İsbetli futbolcu transferleri kulübün uzun dönemde başarısını etkileyecek ve lig sıralamasındaki yerini belirleyecektir. Yanlış tercihler sonucu kulüp sportif başarısızlıkla birlikte mali açıdan da zarar görmüş olacaktır. Dolayısıyla transfer ekonomisi iyi takip edilmesi ve sıkı kontrollerle yürütülmesi gereken bir ekonomidir. Bu konudaki yanlış kararlar kulüplerin mali dengesini bozacaktır. Bu süreçteki hatalı uygulamalar kaynakların boşa harcanmasına sebep olurken öte yandan yetenek havuzundaki gençlerin gözden kaybolmasına neden olmaktadır (Demircanlı ve Kundakcı, 2015).

Futbol spor dalındaki çalışmalar "hareket ve antrenman bilimleri" içerikli veya farklı disiplinleri içeren çalışmalardan oluşmaktadır. Fakat bu çalışmanın "transfer" konusunda yapılan ender çalışmalardan biri olma özelliği taşıyacak olması sebebiyle literatürde bundan sonraki çalışmalara kaynak olma niteliği taşıması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışma futbol kulüplerimizin transfer politikalarını belirlerken hangi

etkenlere dikkat etmesi gerektiği konusunda belirleyici rol oynamanın yanında, transfer sürecinin yürütölesinde yol haritası olma görevi görecektir.

Diğer bir yönden, UEFA son yıllarda uygulamaya koyduğu Finansal Fair Play uygulaması ile futbol kulüplerinin daha fazla borçlanmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Bunu yaparken de sattığın futbolcunun geliri kadar maliyetli futbolcu alabilmesini mümkün kılmaktadır. Bundan dolayı futbolcu transfer süreci futbol kulüpleri adına önem kazanmaktadır. Dolayısıyla UEFA Finansal Fair Play uygulamaları ve futbol kulüplerimizin içinde buldukları ekonomik koşulları (borçlar ve ekonomik kısıtlamalar) göz önünde bulundurduğumuzda, bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular kulüplerin transfer sürecinde yardımcı bilgiler olarak kullanılacaktır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1.Temel Kavramlar

4.1.1. Futbol

Dever'in (2010) ifadeleriyle futbol; on birer kişilik iki takım halinde, daire şeklindeki futbola uygun üretilmiş bir topa kaleciler dışında eller topa değmeden, vücudun farklı yerlerini kullanarak, rakip takım kalesine gol atılmaya çalışılması üzerine kurgulanmış bir oyundur. Kuralların sadeliği, fazla materyal ihtiyacının olmaması ve her yerde kolaylıkla oynanabilir olması futbolu cazip hale getirmektedir.

Başer (1994) ise futbol oyununu, sorumluluk almayı gerektiren davranışların sergilendiği hızlı karar verip taktiksel görevlerin yerine getirildiği bir oyun olarak tanımlamıştır. Futbolcuların oynadıkları pozisyon bilgileri ve taktik deneyimleri takım başarısı için önem arz etmektedir.

Futbol yetenek kapasitesinin en düşük olduğu ve futbolun en ilkel şeklini önemli kılan ayaklar ve bacaklar tarafından taşınan bir omurgaya sahip olan insanın beyin ile uyum içinde kullanılmasıyla oynanan bir oyundur (Erdoğan, 2008).

4.1.2. Profesyonel futbol

Sporun performans olarak yarışmalarda sergilenmesi ve karşılığında bir gelir kazanılmasını gösteren ve belirli kurallara uygun olarak ferdi ve toplu bir şekilde de yapılabilen her türlü yarışma ve mücadeleye profesyonel faaliyet, bu faaliyetlerde bulunan bireylerin her birisine de profesyonel denir. Profesyonel faaliyetlerde esas kıstas ücrettir. Profesyoneldeki ücret amatörlükte ifade edilen kamp ve müsabaka giderleri, ulaştırma, spor malzemesi ve sağlık hizmetleri gibi giderler değil tamamen geçimin sağlanması için futbolcuya ödenen ücreti ifade etmektedir (Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, 2016).

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda (PFSTT) (2016) profesyonel futbol kavramını yapılan futbol faaliyetlerinin belirli bir ücret karşılığı ve belirli bir sözleşme ile yapılıyor olması hali olarak tanımlamaktadır. Profesyonel futbolda ana etken sözleşme, ücret, bağımlılık ilişkisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.3. Profesyonel futbolcu

PFSTT'de (2016) profesyonel futbolcu kavramı, futbolcuya futbol faaliyetleri içerisinde yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda verilen ücretin yazılı sözleşme ile belirtilmesi ifadesiyle tanımlanmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere bir futbolcunun profesyonel sayılabilmesi için futbol gelirinin giderinden fazla olması ve bunun yazılı bir sözleşme ile belirtilmiş olması gerekmektedir.

4.1.4. Transfer

Transfer kavramı Türk Dil Kurumunun (TDK) tanımına göre "bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürme" olarak ifade edilmiştir. Türkçede ekonomi alanında 'aktarım' olarak da kullanılan kavram Fransızcadaki "transfert" sözcüğünün Türkçeye uyarlanmasıyla oluşmuştur (<http://tdk.gov.tr>, Erişim tarihi: 10 Ocak 2019).

Transfer kavramına tanım olarak Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı'nda (TASÇET) yer verilmemiştir. Oysa futbolcular açısından PFSTT'nin (2016) 2/c. maddesinde transfer bir futbolcunun ilk kez profesyonel sözleşme imzalaması, mevcut kulübünden başka bir kulüp ile sözleşme imzalaması veya geçici olarak (kiralık) kulüp değiştirmesini ifade eder.

4.1.5. Ücret

Benligiray (2007) kitabında ücreti, zihinsel veya fiziksel emeğini katan işgücünün yaptığı iş karşılığında aldığı aynı (para dışındaki araç gereç) veya nakdi değer olarak tanımlamıştır. Doğrudan ya da dolaylı yoldan mal veya hizmet üretimine katkıda bulunan tüm zihinsel veya fiziksel emek karşılık olarak ücretlendirilir. Hatta bir işçinin elde ettiği ücret, o işçinin ortaya koyduğu üretken uğraşların değerinin de ispatıdır.

Bir diğer tanımla ücret; örgütlerde çalışan bireylerin meydana getirdiği bedensel/zihinsel emeğin karşılığında ödenen bedeldir (Saruhan ve Özdemir 2004).

Gelir Vergisi Kanun'unda ücret "sporculara, transfer ücreti ve benzeri adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler gelir vergisi uygulamasında ücret olarak kabul edilecektir" şeklinde, profesyonel futbol faaliyeti ile uğraşan sporcuları da kapsayan bir ifade ile belirtilmektedir. (T.C. Resmi Gazete, 06 Ocak 1961, Sayı: 10700)

PFSTT'nin (2016) 2/e maddesinde ücret, profesyonel futbolcunun sözleşmede yerine getirilmesi gereken davranışların karşılığı hak kazandığı para ve para ile ölçülebilir diğer değerleri ifade eder. Görüldüğü üzere ücret sadece nakit olarak değil para değeri gören her türlü kıymetli eşya ödemesi olarak da kabul görmektedir. Daha alt liglerde futbolcu ücret ödemeleri daire, araba, arsa, altın gibi kıymetli eşyalarla yapıldığını görülmektedir.

4.1.6. İstatistik veri tabanı (Transfermarkt)

Çeşitli istatistik web siteleri futbol kulüpleri ve oyuncularına ilişkin geniş bir istatistik veri tabanı içermektedir ve bilimsel araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır Sitenin en çok bilinen (ve kullanılan) yönlerinden biri, oyuncu değerlendirme sistemidir. Bu web sitelerin öne çıkanlarından biri de "transfermarkt.com" dur. Bir futbolcunun değeri, kayıtlı kullanıcıların görüşleri ile oluşturulmuştur. Bu kullanıcılar bir oyuncuyu kendi standartlarına ve beklentilerine göre değerlendirebilirler. Transfermarkt, onlara farklı forumlarda futbolcuların "piyasa değerinin" oluşumunu tartışma fırsatı sunmaktadır. Daha sonra transfermarkt bu değerleri toplamakta ve oyuncuların piyasadaki değerlerini buna göre güncellenmektedir. Oyuncunun piyasa değeri ile takım değerleri oluşturulmaktadır (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 2 Nisan 2019).

4.2. Futbol Endüstrisi ve Transfer Piyasası

Futbol kulüpleri, 19. yüzyıldaki basit spor derneklerinden günümüzde gördüğümüz daha karmaşık işletmelere zaman içinde dönüşüm gerçekleştirdi. (Capasso ve Rossi, 2013). Bununla birlikte, kendine özgü bir endüstri olarak futbol, sonuçların hem sportif hem de finansal bir bakış açısıyla algılanması gerektiği anlamında kendini göstermektedir (Szymanski ve Kuypers, 1999). Küreselleşmenin etkisi ve mevcut mali durumların da artmasıyla birlikte bu niteliksel değişim futbolun gösteri niteliğinin yanında ticari bir iş koluna dönüşmesini sağlamıştır. (Akşar, 2005).

Geçmişte amatör ruhla oynanan futbol, liglerin ve kulüplerin zamanla profesyonelleşmesi ile farklı bir boyut kazanmıştır. Ayrıca gelirlerin muazzam bir şekilde artmasıyla beraber futbol bir endüstriye dönüşmüştür.

Futbol ekonomisi, diğ er endüstrilerde de oldu ğ u gibi kendi gelirlerini yaratarak mali değ erler  ağına girmektedir. Futbol endüstrisinin ana geliri geç mişteki gibi sadece maç günü gelirleriyle sınırlı kalmamış ve teknolojinin de gelişimiyle farklı alanlarda gelirler yaratmıştır.

Akş ar'a göre (2005) küreselleşmeyle birlikte spor kurumlarına kaynak oluşturma bakımından televizyonlar futbol ekonomisinin en önemli aracı konumundadır. De Sousa Martins (2015) televizyon yayın hakları ile birlikte tanıtım ve sponsorluk sözleşmelerinin de önem kazandığını vurgulamaktadır. Yayın hakları, küçük ve büyük kulüpler arasındaki farkı artırarak mevcut düzeni bozdu. Sonuç olarak, yeni sporcuların hakları için satın alma güçlerinin azaldığını gören bazı küçük kulüpler, yeni yıldızlar kazanmak yerine genç oyuncuların eğitime yatırım yapmaya karar verdi (Lombardi ve diğ erleri, 2014).

Futbol endüstrisinin en göze  arpan etkenlerinden birini transfer ücretleri oluşturmaktadır. 1990'larda 10 milyon Euro sınırını aşan ücretler günümüzde 200 milyon Euro'ları aşmaktadır. Son yıllarda bazı futbol kulüpleri için transfer ücretleri önemli bir gelir kalemi olmaktadır (Kuyucu, 2014).

Dünya üzerinde birçok spor dalı içinde en geniş alanlara uzanan futbol, ekonomik anlamda en büyük gelirlere sahip birkaç spordan biri olmaktadır. Dolayısıyla başarı ödülleri çok yüksek rakamlara ulaşmaktadır. Bu rakamları elde etmek isteyen kulüpler en iyi futbolcuları bünyesine katabilmek için çok yüksek tekliflerde bulunmaktadır. Transfer ücretleri öyle bir hal aldı ki, kulüpler; yayın geliri, sponsorluk, gişe hasılatı, ürün satışı gibi gelir kalemlerinin yanına artık transfer ücretini de eklemiştir.

Bunun sonucunda ödenen transfer ücretlerinin ger eği tam olarak yansıttığı konusunda tartışmalar olmakla beraber, bu konular üzerine akademik  alışmalar artmakta ve bu ücretleri belirlemeye  alışan web siteler (transfermarkt, cics vb.) yer almaktadır. Bu web sitelerin araştırmacıları her futbol kulübünün sahip olduğ u futbolcuların gösterdikleri performansa bağlı olarak belli bir seviyede değ er tahmini yapmaktadırlar. Ancak futbolcunun net bir değ erini belirlemek mümkün olmamaktadır. Bu değ eri belirlemek için sadece sportif performans etkeni yeterli olmayıp birçok etken futbolcu değ erinin değ işmesine etki etmektedir (Horaş an ve Keleş, 2017).

4.3.Türkiye Futbol Federasyonu

4.3.1. Tarihçesi

Futbol konusunda Türkiye’de tek yetkili federasyon olan Türkiye Futbol Federasyonu, 13 Nisan 1923 yılında “Türkiye Futbol Heyeti Müttehidesi” adı altında kurulmuştur. Bu isim 5 Aralık 1925 yılında “Türkiye Futbol Federasyonu” olarak değiştirilmiştir. 1988 yılında çıkarılan 3461 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile TFF yeniden yapılandırılmış ve Türkiye’de amatör ve profesyonel futbolu organize ederek faaliyetlerde bulunması sağlanmıştır.

1992 yılında TFF özerkliğe kavuşur. Futboldaki gelişim ve değişim, futbolun sadece bir spor dalı olmadığını da ortaya çıkartmıştır. Futbolun yarattığı parasal değerlerin giderek büyümesi ve futbola olan ilginin yaygınlaşması, lokal federasyonlar nezdinde bu spor dalının bağımsız bir yapı içerisinde yönetilmesini zorunlu kılmıştır. 17.06.1992 tarihinde 3813 sayılı Kanunla TFF özerk hale getirilmiştir. Kanununun 1. maddesiyle, futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuştur. Faaliyete geçtiği günden beri özerk futbol federasyonu, faaliyetlerini büyük bir başarıyla sürdürür. 1992 yılında seçimle işbaşına gelen ilk TFF Başkanı da Şenes Erzik olmuştur (<http://www.tff.org/>, Erişim tarihi: 15 Ocak 2019).

TFF'nin futbolu düzenleme görevi, Kanun'un 3. maddesinde ayrıntılı şekilde maddeler halinde öngörülmüştür. Aynı hükmün son fıkrasına göre TFF, Kanun'da öngörülen bu görevleri, Genel Kurul tarafından oluşturulacak TFF Statüsü ve talimatlar aracılığıyla gerçekleştirecektir. Bu bakımdan TFF, Türkiye’de futbolu düzenlemek için, FIFA ve UEFA kurallarına uygun olarak çıkarttığı Statü ve talimatları kullanacaktır. Nitekim 3 Haziran 2008 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilen Genel Kurul’da kabul edilen TFF Statüsü, yeni Kanun’un kabul edilmesi ile birlikte yürürlüğe girmiştir. TFF, Kanun ve Statüye göre hazırladığı ve FIFA kurallarına göre sıklıkla güncellediği talimatları resmi internet sitesinde yayımlayarak yürürlüğe sokmakta, böylece Türkiye’de futbolu aktif olarak düzenlemektedir (Cem, 2011).

4.3.2. Spor Toto Süper Ligi

Türkiye 1. Futbol Ligi şimdiki adıyla Süper Lig'in başlangıç tarihi 1959 olarak kabul edilmektedir. 1959 yılında düzenlenen Türkiye 1. Futbol Ligi'nin ilk sezonunda maçlar, 8'er takımdan oluşan Beyaz ve Kırmızı adlı iki grupta oynanmıştır. O tarihteki statü uyarınca beyaz grubun lideri Fenerbahçe ile kırmızı grubun lideri Galatasaray finalde karşılaşmıştır. İlk maçı Galatasaray 1-0, ikinci maçı ise Fenerbahçe 4-0 kazanınca, Türkiye 1. futbol Ligi'nin ilk şampiyonu Fenerbahçe olmuştur.

1959-1960 sezonundan itibaren ise grup sistemi kaldırılmış ve Türkiye 1. Ligi bugünkü statüsü ile oynanmaya başlanmıştır.

Lig'de 1987-1988 sezonuna kadar galibiyete 2 puan verilirken, bu sezondan itibaren galibiyete 3 puan verilmeye başlanmıştır.

2002-03 sezonunda adı Türkiye Süper Ligi olarak değiştirilen lig, 2005-06 - 2009-2010 sezonları arasında Turkcell Süper Lig adı ile kullanılırken, 2010-2011 sezonundan itibaren Spor Toto Süper Ligi olarak devam etmektedir (<http://www.tff.org/>, Erişim tarihi: 15 Ocak 2019).

4.4.FIFA ve Transfer Kanunları ile İlgili Uygulamalar

4.4.1. FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)

FIFA yönetimi, İsviçre Zürih'te yaklaşık 400 çalışanı olan Genel Sekreterlik tarafından yürütülmektedir. İcra Kurulu kararlarının uygulanmasından sorumlu kişi FIFA Genel Sekreteridir. Genel Sekreterlik ayrıca FIFA'nın finansmanı, uluslararası ilişkiler, FIFA Dünya Kupası™ organizasyonu ve diğer FIFA futbol müsabakalarından da sorumludur.

Genel Sekreterlik, geliştirme, yarışmalar, futbol idaresi, finans, iş, personel, hizmetler ve iletişim ile ilgili bölümlerden oluşur.

211 bağlı dernek ile FIFA, onları çeşitli programlar yoluyla finansal ve lojistik olarak desteklemektedir. Ülkelerindeki FIFA'nın temsilcileri olarak futbolun yönetim organının tüzüklerine, amaçlarına ve ideallerine saygı duymak ve sporumuzu buna göre tanıtmak ve yönetmekle yükümlüdürler.

Asya'da AFC, Afrika'da CAF, Kuzey ve Orta Amerika ve Karayipler'de CONCACAF, Güney Amerika'da CONMEBOL, Avrupa'da UEFA ve Okyanusya'da OFC, hepsi ulusal derneklerin haklarını ihlal etmeden FIFA'ya destek sağlayan birlikler olarak faaliyet göstermektedir (<https://www.fifa.com>, Erişim tarihi: 25 Mart 2019).

4.4.1.1.FIFA'nın düzenlemeleri

Uluslararası futbol birliği olan FIFA tarafından bazı genel düzenlemeler verilmiştir. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (PFSTT, 2016) şunları belirtir:

Oyuncular sadece ilgili birlik tarafından belirlenen iki yıllık kayıt süresinden birinde kayıt olabilirler. İlk kayıt dönemi sezonun bitiminden sonra başlar ve normalde yeni sezon başlamadan önce sona erer. Bu süre on iki haftayı geçemez. İkinci kayıt süresi normal olarak mevsim ortasında gerçekleşir ve dört haftayı geçemez.

FIFA nezdinde belli kurallar çerçevesinde sözleşme yapılır ve feshedilir:

Bir profesyonel futbolcu ile bir kulüp arasındaki sözleşme ancak sözleşme süresinin bitiminde veya karşılıklı anlaşma ile sona erebilir. Veya herhangi taraf sözleşme fesih maddesini yani tazminatını karşılaması koşuluyla tek taraflı sözleşme feshi yapabilir.

Belirlenmiş uzmanlar bazı durumlarda sözleşmelerini feshedebilir: Sezon boyunca, kulübünün dahil olduğu resmi maçların yüzde onundan daha az oynamış bir futbolcu, haklı olarak sportif sebeplerden dolayı sözleşmesini erken feshedebilir.

Ayrıca, kulüplerin 5 yıldan uzun sözleşmeler sunmalarına izin verilmez. 18 yaşın altındaki oyuncular için maksimum sözleşme süresi sadece 3 yıldır.

4.4.1.2.Transfer sistemi

Transfer sistemi, oyuncuların kulüpler arasındaki hareketini düzenleyen bir yapıdır. FIFA, transferleri denetlemekten sorumlu olan bir kurumdur ve hatta kurallara uymayan transferleri önlemek için müdahale edebilir. Bir oyuncunun bir kulüp adına oynayabilmesi için, kulübün faaliyet gösterdiği ulusal federasyona kaydolması gerekir. Bu, transfer ücretleri dahil tüm transferler için zemin hazırlar. Bir oyuncunun yeni kulübüne kaydolması için eski kulübüne ait sözleşmesini feshetmeyi ve kaydını

silmei kabul etmesi gerekir. Eski kulüpten anlaşmaya genellikle belirli bir ekonomik tazminat veya transfer ücreti ile ulaşılır (<http://www.fifa.com>, Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

Kulüplerin her yıl 2 dönemde, biri yazın diğeri kışın oyuncu alma veya satma durumu bulunmaktadır. İlki her zaman Temmuz ayının başlarında başlayıp Ağustos ayının sonuna kadar sürmektedir. Kış transfer süresi sadece bir aydır ve Ocak ayı boyunca devam etmektedir. Bu tanımlı transfer pencerelerinden başka, profesyonel olmayan veya şu anda işsiz olan oyuncuları almak mümkündür, yani her iki durumda da transfer ücreti ödenmesi gerekmemektedir (PFSTT, 2016).

4.4.2. Bosman kanunu öncesi hukuki düzen

Bosman kararları öncesinde sözleşmesi süresi biten futbolcu serbest kalmamakla birlikte kulübün, federasyon nezdinde bulunan tescilli uzatma ya da bizzat bu tescili başka bir kulübe satma yönünde bir tercih imkânı bulunmaktaydı. Sezon sonunda başka bir kulübe gönderilmek istenen futbolcu için bir transfer ücreti belirlenip kulüp tarafından hazırlanan transfer listesine konmaktaydı. Bir başka kulüp tarafından transfer edilmek istenmeyen futbolcular ise ücretinde değişiklik olmaksızın kulüp tarafından kadroda bulunmakta ve böylece süresiz olarak kulübe bağlı duruma gelmektedir. Bu açıdan kulüplerin futbolcular üzerinde tam bir hakimiyet kurduğu görülmekteydi (Cem, 2011).

1995 yılına kadar futbolcu transferine hâkim olan bu sistem, Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın 15 Aralık 1995 tarihinde açıkladığı Bosman Kararı ile değişerek, günümüz futbolcu transferinde yer alan kuralların temeli oluşturulmuştur. Söz konusu kararda tartışılan esas nokta, sözleşmesi sona ermiş olan bir futbolcunun kulübüne ödenmesi öngörülen transfer ücretinin, topluluğun temel ilkelerinden olan işçilerin serbest dolaşım hakkına olan etkisidir (Şaşmaz Ataçoğu, 2013).

Transfer piyasasının serbestleşmesi ve yoğunlaşması, futbolcu transferlerinin birden fazla alana vurgu yapan bir endüstri haline gelmesi nedeniyle bazı tartışmalara neden olmaktadır. Gözden geçirilen güncel konular genel olarak futbolcu temsili, genç futbolcuların transferleri ve finansal fair-playdir. Bu son nokta, modern futbolda var olan finansal dengesizliğin güçlü bir göstergesi durumundadır. Bu dengesizliğin büyük

ölçüde futbol transfer pazarındaki gelişmelere ve bunun tersine atfedilebileceği iddia edilmektedir.

Carmichael ve ark., (1999) transfer piyasasındaki göreceli özgürlüğü vurgulayarak, büyük miktarda alıcı ve satıcıdan, göreceli bilgi özgürlüğünden ve sözleşme özgürlüğünden bahsetmiştir. Avrupa Adalet Mahkemesi, esas olarak Avrupa futbol oyuncu pazarına “sözleşme özgürlüğünü” tanıtarak, kulüplerden futbolculara haklarını etkin bir şekilde yeniden dağıtmıştır. Askıdaki serbest temsilciliğe tepki olarak oyuncu sözleşmeleri uzatılmış, maaşlar artırılmış ve oyuncu hareketliliği geçmiş döneme göre çok fazla artış göstermiştir (Frick, 2007).

4.4.3. Jean Marc Bosman ve Bosman kararı sonuçları

Belçikalı futbolcu Jean-Marc Bosman, 1990'ın Haziran ayında ülkesindeki FC Liege kulübünden Fransız kulübü Dunkirk'e transfer olmak istediğinde; futbolcunun kendi kulübü yüksek transfer ücreti istemesinden dolayı bu transferin gerçekleşmemesi yüzünden hukuksal yollara başvurmuştur. Lüksemburg Yüksek Mahkemesi 1995'te "Bosman Kararı" olarak adlandırılan bu kararla "kulübüyle sözleşmesi biten" futbolcular, istedikleri kulüple yeni sözleşme yapabilme özgürlüğüne kavuşmuş oldular. 1995 yılında, Bosman kararı Avrupa Adalet Divanı tarafından uygulandı. Karar, Roma Antlaşması'nın 48. maddesi (şu anda 39. maddesi) uyarınca, Avrupa ülkelerindeki Avrupalı futbolculara hem hareket özgürlüğü hem de sözleşme özgürlüğü tanıdı (Antonioni ve Cubbin, 2000). Bu karar sonrasında özellikle yabancı futbolculara verilen "serbest dolaşım" hakkı, futbolda devrim niteliği taşıyacak yeni gelişmelere yol açtı. Bosman girişiminin sonucu olarak futbolcular sözleşme süresinin dolmasıyla serbest kalmaları ve Avrupa Birliği (AB) futbolcularının AB ülkelerindeki liglerde yabancı sınırlaması dışında tutulması gibi birçok yeni durum meydana gelmiş oldu (Şaşmaz Ataçoğu, 2013).

Bosman kararı Avrupa futbol oyuncuları için işgücü piyasası ve sözleşme özgürlüklerini artırmıştır. Gerrard'a göre (2001), Bosman davası ve serbest ajansın sonucunda, bir oyuncunun transfer değerinin mevcut sözleşmesinin kalan süresine bağlı olmasıyla ilişkilendirilmiştir. Kararın sonucu olarak oluşan yeni durumda; sözleşmesi sona eren futbolcu, AB ülkeleri arasından herhangi bir kulüple yeni bir sözleşme imzaladığında, eski kulüp herhangi bir transfer ücretine hak kazanmayacaktır. Bu

kararla gündeme gelen değişiklikler sonucu bir takım yenilikler ortaya çıkmaktadır. Öncelikle kulüpler, elinde tutmak istedikleri futbolcuların ücretlerinde futbolcunun sözleşmeleri devam ederken yükseltme yaparak, futbolcuyu kulüpte tutmaya başlamışlardır. Diğer yandan sözleşme süresinin sonuna gelen futbolcular serbest kalacağından dolayı futbolcuyu kaybetmek istemeyen kulüpler uzun süreli sözleşmeler yapmaya yönelmişlerdir.

Bosman Kararı sonrasında futboldaki endüstrileşme ve küreselleşmenin de etkisiyle kriz çıkartabilecek durumların önüne geçebilmek adına FIFA, UEFA ve Avrupa Komisyonu 2001 yılının Mart ayında bir araya gelerek futbolcuların uluslararası transferi konusunda yeni bir görüş birliğine varmışlardır. Bu anlaşmanın dikkat çeken noktaları arasında, sözleşmesi sona eren futbolcuların diğer bir kulübe özgürce gidebilmesi, sözleşmelerin sürelerinin maksimum 5 yıla sınırlı tutulması, sözleşmesi süresi içerisinde geçerli bir neden yokken fesih yoluyla başka bir kulüple anlaşma yapan futbolcunun bu sebepten dolayı tazminat ödemesi zorunluluğu ve dayanışma tazminatı müessesesinin doğumu ve genç oyuncuların uluslararası transferinde korunması konularındaki düzenlemeler yer almaktadır. En dikkat çekici düzenleme ise 23 yaşından küçük futbolcular için uluslararası transferde, sözleşmeleri sona ermiş olsa dahi geçmiş kulüplerine futbolcunun yetiştirme tazminatı (bedellerinin) yeni transfer olacağı kulüp tarafından ödenmesi düzenlenmesi yapılmıştır (Gulbrandsen & Gulbrandsen, 2011).

4.5. Transfer Ücreti

Tandoğan (2008), futbolcuyu transfer eden kulübün eski kulübe ödediği ücretle ilgili olarak henüz bir terim birliği oluşturulmadığına değinmiştir. Mevzubahis ücret uygulamada çoğu zaman “bonservis ücreti” veya “bonservis bedeli” biçiminde adlandırılmakta, günlük kullanımda da bu şekilde anılmaktadır. Buna karşın eski kulübüne ödenen ücreti nitellemek için bazen de “transfer ücreti” (veya “transfer bedeli”, İngilizcede “transfer fee”) kullanılmakta olduğunu görmekteyiz. Her ne kadar hangi terimin kullanıldığı nitelik açısından bir fark yaratmayacaksa da, anlatım birliğinin sağlanması açısından çalışmamızda söz konusu menfaat, transfer ücreti şeklinde ifade edilmektedir.

Frick'in (2006) bir makalesi, düzinelerce değişkenin Avrupa futbolundaki transfer ücretlerine etkileri hakkındaki son araştırmaların bulgularını toplamaktadır. Transfer ücretleriyle ilişkilendirilen faktörler arasında: yaş, kalan sözleşme yılları, kariyerindeki oynanan oyunlar, ulaşılan kariyer hedefleri, uluslararası turnuvalar ve hatta alış ve satış kulübünün ortalama katılımı ve satış kulübünün bir önceki sezondaki hedef farkı gibi özellikler bulunmaktadır. Bazı araştırmalar ayrıca medyanın ilgisi ve kişisel geçmişi gibi "saha dışı" belirleyicileri de vurgulamaktadır (Tunaru ve Viney, 2010; Herm ve ark., 2014).

Guldbrandsen ve Guldbrandsen (2011) çalışmalarında alıcı kulüp, oyuncu ve satış kulübü olmak üzere üç katılımcıyla bir transfer pazarı tanımlamıştır. Öncelikle, oyuncuların bugünkü değerinin alıcı kulübünde satış kulübünden daha yüksek olması gerektiğini söyleyen transfer koşulunu bulmuşlardır. Bunun nedeni, alıcı kulübünün satış kulübünün kaybını telafi etmesi gerekliliğidir. Aksi takdirde, satış kulübü oyuncuyu satmayarak güç kaybetmemiş olacaktır. Bir transferin mümkün olması için, transfer koşulunun yerine getirilmesi gerekiyor.

Futbolun endüstriyel anlamda gelişmesi transfer ücretini etkileyen etkenlerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Yapmış olduğum alanyazın araştırmaların sürecinde transfer ücretini belirleyen etkenlerin aşağıdaki 4 ana temaya ve bu temaların alt temaları ile ilişkin olabileceği düşünülmektedir ve araştırmamızda da bu etkenlerin transfer ücreti üzerindeki etkileri incelenecektir.

4.5.1. Futbolcu temsilcisinin (menajer) rolü

Futbolcu temsilcileri, oyuncuları temsil etmekte ve oyuncularının hizmetlerine ilgi göstermeye çalışmaktadırlar ve bir oyuncunun hangi takıma gitmesi konusunda önemli bir etkisi olmaktadır. Öte yandan, bir kulübün oyuncu kadrosundaki ihtiyaçları karşılamak için bağlantılarını kullandıkları için kulüpleri de temsil etmektedirler. Oyuncu temsilcilerinin rolü çok pahalı bir işlem maliyeti haline gelmiştir. 1 Şubat 2017 ile 31 Ocak 2018 tarihleri arasında İngiltere Premier Lig'de oyuncu temsilcilerine 200 milyon Sterlin'in üzerinde ücret ödenmiştir (<https://www.sabah.com.tr/> Erişim tarihi: 21 Mart 2019).

Uygulamada, oyuncular her zaman profesyonel temsilciler aramaktadırlar ve bazıları çok küçük yaşlardan itibaren temsil edilmektedir. FIFA bir lisans sistemi

kurmuştur ve FIFA kuralları, yalnızca lisanslı oyuncu temsilcilerinin bağlı kuruluşlarda kayıtlı kulüpler arasında oyuncu transferlerine eşlik edebilmelerine izin vermektedir. Bosman kurallarının ardından, uluslararası oyuncu hareketliliği ve transfer ücretleri önemli ölçüde arttıkça, yetenekli futbolcular popüler bir ürün haline gelmiştir. Bu nedenle oyuncuların birden fazla temsilcisi olması veya temsilcilerin büyük oranda oyuncu transfer haklarına sahip olmaları nadir değildir. Bu şekilde, oyuncu temsilciği hizmetleri için çeşitli şekillerde tazminat alabilmektedirler. (Van den Berg, 2011)

Kulüpler ellerindeki futbolcuları en iyi ücretten satabilmek için genellikle futbolcu temsilcileri istihdam etmektedir. Bununla beraber futbolcular da transfer görüşmelerinin gerçekleştirilmesi adına bir futbolcu temsilcisiyle anlaşma yapmaktadır. Bu futbol temsilcileri ise transfer ücretlerinin artışını sağlayabilmek için futbolcuyu transfer etmek isteyen kulübün ezeli rakibine de futbolcuyu önererek pazarlığı kızıştırılmaktadır. Araştırmamızda futbolcu temsilcilerinin hem kulüp hem de futbolcu adına transfer sürecini nasıl yürüttüğü ve transfer ücretine nasıl etki ettiği futbol yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilecektir.

4.5.2. Futbolcu nitelikleri

Haverkamp (2010), futbol transfer ücretleriyle ilgili önceki makalelerin ardından, futbolcu özelliklerinin şunları içerdiğini belirtmiştir: yaş, sahadaki pozisyonu, gol oranları, önceki sezondaki maç sayıları ve milli takımdaki maç sayısı. Ayrıca bu niteliklerin dışında transfer ücretini etkileyebileceğini düşündüğümüz etkenler de dahil edilmiştir.

4.5.2.1.Kadro durumu

Chan (2009) futbolcuların sezon süresince gösterdikleri performans ve davranışlarına göre kadro durumlarını sıralamaktadır;

- Futbolcu takımın vazgeçilmez bir oyuncusu,
- Futbolcu önemli bir as takım oyuncusu,
- Futbolcu kadronun değerli bir üyesi,
- Futbolcu as takım için bir yedek oyuncudur.

Futbolcunun kadro durumu mevcut kulübünün futbolcuya verdiği değerini ortaya koymaktadır. Yani kulüp futbolcuyu gönderdiğinde kulübün ne kadar güç veya değer kaybedebileceği bilmesi anlamına gelmektedir. Bu durumun bilgisine ulaşabilen kulüpler transfer tekliflerini bu doğrultuda yönlendirebilirler.

4.5.2.2.Yaşı

Genç (1999) bu konuyu şu şekilde ifade etmiştir; işletmelerin faaliyetleri sonucunda, pazar için ürettikleri ürünlerin bir yaşam süresinin varlığı gibi, futbolcuların da futbol sektörüne girmeleriyle birlikte sona erdirme dönemine kadar süre gelen futbolculuk yaşam seyirleri bulunmaktadır.

Genellikle bu yaş aralıkları;

- 16-20 yaş dönemi,
- 21-25 yaş dönemi,
- 26-30 yaş dönemi,
- 31-35 yaş dönemi,
- 36+ yaş dönemi olarak sınıflandırılmaktadır".

Genç bir yetenek, bazı eğitimlerden sonra daha yüksek performans verebilir veya kariyeri boyunca hayran çekiciliği oluşturabilir. Ayrıca yeni bir oyuncunun yeni ortamına uyum sağlamak için zamana ihtiyacı olabildiği gibi, bir oyuncunun sahadaki ve finansal performansı gibi futbol kulübü üzerindeki etkisini geciktiren durumlar olabilir. Bu etki, oyuncunun yaşına da bağlı olabilir: "Gelecek vaat eden ve yüksek katma değerli potansiyeli olan genç oyuncuların satın alınması, yaşlı oyuncularınkinden daha uzun vadeli düşünceleri içermektedir" (Carmichael ve Thomas, 1993).

Bir oyuncu kariyerinin sonundaysa, ne kadar yetenekli olursa olsun, piyasadaki transfer ücret değerinde düşüş görülmektedir. Kulüpler, yetenekleri ve hızları kötüleşen ve en fazla birkaç ay veya yıl kariyeri kalmış bir oyuncuya yüksek harcama yapmayı istememektedir. Avrupa'da yer arayan orta derece kulüpler ya da küme düşmemek için uğraşan kulüpler kısa süreli bir çözüm için genellikle bu tür oyunculara yönelmektedir.

Carmicheal ve Thomas (1993), yetenekli genç oyuncuların potansiyel olarak daha sonra tekrar satış yapabilecekleri için daha yüksek bir katma değere sahip olduklarına dikkat çekmektedir. Bu nedenle, genç oyuncular muhtemelen yaşlı oyunculardan daha pahalıdır. Daha yaşlı oyuncuların bir takıma katkı sağlayacak daha fazla tecrübesi vardır, ancak bu etkinin zamanla kaybolması muhtemeldir.

Tüm diğer alan yazınlarda transfer ücretleri ile ilgili bir faktör oyuncu yaşıdır. Bir oyuncunun kariyeri, sonuçta, genellikle 18-35 yaşları ile sınırlıdır (futbolcular nadiren 40 kırarlar ve çoğu kalecidir). Carmichael ve diğ. (1999), diğerleri arasında, azalan bir oranda da olsa, oyuncu performansının oyuncu yaşıyla (deneyimiyle) arttığını varsaymaktadır. Oyuncu en yüksek performans seviyesine ulaştığında, oyuncu performansı düşeceğinden yaş negatif olarak değerlendirilecektir. Ancak, yaş oyuncu yetenek veya potansiyel performans için bir vekil olarak görülmüşse, aslında yaş ve transfer ücreti arasında negatif bir ilişki beklenir. Sonuçta, oyuncunun performansını eşit tutabilseydik, daha düşük bir yaş pozitif olarak değerlendirilir (ve oyuncu performansında bir fark bile olabilir). Oyuncu potansiyeli ile performans arasındaki farkın özellikle bulanıklaştığı bu değişkendir. Doğru performans ölçütlerinin eklenmesiyle, oyuncu potansiyeli için iyi bir vekil olacaktır, ancak bunların bulunmaması durumunda, oyuncu performansının daha iyi bir ölçüsü olabilir.

De Sousa Martins (2015) oyuncu yaşlandıkça transfer değerinde azalma görüldüğünü çalışmasında belirtmiştir. Çünkü potansiyeli yüksek ve zirvede olan oyuncular genellikle daha ileri bir kariyer aşamasında olanlardan daha pahalıdır. Haverkamp'a göre (2010) yaş, tüm önceki çalışmalarda önemli bir faktördür ve büyük ölçüde oyuncular yaşlandıkça transfer ücretlerinin düştüğü görülmektedir.

4.5.2.3.Ulusal kimlik - yabancı kontenjanı

Bosman kanunları sonrası futbolcuların serbest dolaşım hakkı elde etmesiyle birlikte yabancı ülke vatandaşların transferinde artış olmaktadır. Bununla birlikte kendi ülkesinde kendi değerinin altında ücret kazanan oyuncular daha fazla ücret kazanabilecekleri ülkelere göç etmektedir. Bu durum transfer ücreti bakımından bazı durumlarda alıcı kulübe avantaj sağlarken bazı durumlarda ise dezavantaj oluşturmaktadır. Futbolcuyu ülkesinden ayırmak transfer ücretinde artışına sebep olmaktadır.

Oyuncu hareketliliğine getirilen kısıtlamaların kaldırılması, Avrupa futbolundaki rekabet ortamını ve dolayısıyla takımlar ve ligler arasında yetenek dağılımını şekillendirmiştir. Yine de, hiçbir şekilde liberalleşme, transfer pazarının basitleştirilmesine ilişkin aksine bir karar vermedi. Her ne kadar futbolcu serbest dolaşım hakkı olsa da UEFA organizasyonlarında kısıtlamalar vardır. Yerli futbolcu, alt yapıdan yetişmiş olan futbolcu vs. gibi kurallar kulüplerin transfer politikalarını ve transfer pazarını etkilemektedir (Van den Berg, 2011). Türkiye Avrupa Birliğine bağlı olmadığı için Avrupa Birliğine bağlı ülke futbolcuları Spor Toto Süper Liginde yabancı futbolcu statüsünde yer almaktadır.

4.5.2.4.Oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar

Futbolcunun yer aldığı ligin dünya sıralamasındaki yeri de ücretin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Ayrıca oynadığı ulusal ve uluslararası müsabakalar ile birlikte ait olduğu ulusun dahi önemi bulunmaktadır.

De Sousa Martins, (2015) satış kulübü ve liglerin itibarı konusunda başlangıçta olumlu bir etki bekleniyordu. Daha iyi itibar, bir oyuncu satarken daha yüksek pazarlık gücüne yol açabilir. Bununla birlikte, en tanınan ve güçlü kulüpler genellikle bütçelerinin büyük bir kısmını desteklemek için transfer gelirine güvenmez; dahası, bu kulüpler küçük kulüplerden daha yüksek ücretler ödeme eğilimindedir. Her iki koşul da bir araya gelerek bu kulüplerin bir oyuncuyu serbest bırakmak için daha küçük bir ücret talep etmesine neden olabilir, bu nedenle satış kulübü itibarı ile transfer ücreti arasındaki negatif ilişkiyi açıklar.

Van den Berg (2011), sürekli olarak akademik araştırmalarda ortaya çıkan oyuncu performansı için doğrudan bir etken olarak, oyuncunun takımı için oynadığı (ya da kariyerinde oynadığı) oyun sayısı olduğundan bahsetmektedir. Ayrıca buradaki oyun sayısının sadece bulunduğu mevcut lig oyun sayısı olmadığı ve uluslararası kulüp ve ulusal maçlarını da içermektedir. Oyun oynamak, bir oyuncunun bir takıma gerçekten değer katabileceği ve oyun kazanma olasılığını etkileyebileceği tek yol olduğundan, transfer ücretlerinde önemli bir etkiye sahip olması beklenmektedir.

De Sousa Martins (2015), oyuncular ülkelerini temsil ederken görünürlüklerini ve popülerliğini arttırdıkça değerini de olumlu yönde artırdığını belirtmiştir. Aynı

durumda Haverkamp (2010) ise ulusal kadroda oynanan ma sayısına ilişkin hipotezinde, ulusal kadroda yer almanın transfer ücretine olumlu bir etkisinden bahsetmektedir. Çünkü ulusal kadrolar için yalnızca o ülkenin en yetenekli oyuncularını seçilmiştir. Öte yandan, ulusal bir kadro seçimi aynı zamanda oyuncunun sadece (son) performansı için daha iyi bir etken olması açısından bir değerlendirmedir (Van den Berg, 2011).

4.5.2.5.Oynadığı pozisyon - mevki

Diziliş ve sistem kavramlarını çoğunlukla birbirlerinin yerlerine kullanırken total futbol örneğindeki gibi açık bir dizilişten söz etmek doğru olmayacaktır. Her halükarda yine de her futbolcunun saha içerisinde bulunması gereken bir pozisyonu olacaktır (Akşar, 2005).

Başer'e göre (1994) farklı pozisyonlarda olması gerekli özellikler sadece oyun stili ve şeklinden ibaret olmadığı, farklı pozisyonlar, farklı kişilik özellikleri gerektirmektedir. Bir savunma oyuncusunun sahip olduğu psikolojik özellikler, bir orta saha veya hücum oyuncusunun sahip olduğu psikolojik özelliklerden farklılık göstermektedir.

Piyasada bazı pozisyonlarda bir prim elde edildiği gibi bir oyuncunun sahadaki uzmanlığı da etkilidir. Bu prim, oyuncuların o uzmanlıktaki becerilerinin nadir olmasından ya da bir takımın oyununda yerine getirebilecekleri özel (anahtar) rolden kaynaklanabilir. Ayrıca, bazı oyuncular çok yönlülükleriyle değer sağlayan çoklu pozisyonlarda oynayabilirler.

Bir takıma sağladığı gerçek değeri hissetmek için bir oyuncunun performansını ve doğuştan gelen yeteneğini bir takımda yaptığı uzmanlığa indirgenmelidir. Bu amaçla, önce sahadaki pozisyonları belirlemek gerekmektedir (kaleci, savunma, orta saha-alan ve hücum oyuncuları). Hücumcular genellikle bir takımda "fark yaratan kişiler" olarak görüldüğünden, pozisyonların farklı şekilde değerlendirilmeleri anlaşılmalıdır. Her pozisyonun ayrıca birden fazla özel yetenek isteyen özellikleri vardır. Bunlara sahip olan futbolcular daha fazla değerlidir. Örneğin, merkez savunma oyuncularının (stoper) aynı anda hem hava hakimiyeti iyi hem de teknik oyuncu olmaları onları savunma oyuncuları arasında ayrıcalıklı hale getirmektedir. Ayrıca hangi pozisyon

olursa olsun iki ayağını da etkili bir şekilde kullanabilen oyuncu da diğerlerine göre farklı değerlendirilmektedir. Farklı bir özellik ise birden fazla pozisyonda oynayabilen futbolculardır (Van den Berg, 2011).

4.5.2.6.Karakteri - kişilik özellikleri - takıma uyumu

Biçer'e göre (2008b) uyum; ahenk, karşılıklı güven, iyi, doğru ve anlamlı bir iletişim kurmak açısından oldukça önemlidir. Takımdaki kişilikler uyumlu değil ve kişiler arası sürekli çatışma ve kriz yaşıyorsa, takım bütünleşmesinin oluşturulmasında güçlük yaşanacaktır. Bazı futbolcular bir kulüpte daha iyi performans sergilerken bir başka kulüpte aynı performansı gerçekleştiremeyebilir (Konter, 2004).

Futbol bir takım sporudur. Takım sporcularının ortak bir amaç için bir araya geldikleri dinamik bir organizasyondur. Bir takımın başarılı olmasının önemli unsurlarından biri takım kültürüdür. Bunun da takımdaki sporcuların birbirine olan uyumuyla mümkündür (Biçer, 2008a). Dolayısıyla kulüpler takıma uyum sağlayabilecek karakterdeki futbolcuları transfer listelerine eklemeyi düşünmektedir.

Biçer (2007) takımdaşığa vurgu yaparak takım sinerjisinin başarılı takımların ortak özelliklerinden biri olduğunu dile getirmiş, takımdaşığın yani takım ruhunun kolay olmayan, emek, bilgi, özel davranış ve inanç gerektiren, takım üyelerinin bireysel kaliteleri ile paralellik taşıyan bir özel durum olduğunu belirterek takım ruhunun başarı için ne kadar değerli olduğuna değinmektedir.

Profesyonellik, saha dışındaki kişilik, antrenman ve soyunma odası düzenini bozma gibi gözlemlenemeyen faktörler de vardır. Carmichael ve Thomas (1993)'a göre, olumsuz seçim futbolda büyük bir sorun gibi görünmüyor. Ahlaki tehlike ise, oyuncunun performans, davranış, bağlılık ve transferden sonraki çabasıyla ilgili belirsizliklerdir. Bir oyuncunun davranışı antrenman alanında her gün saatlerce gözlemlenir, bu da kulübün yöneticisine ve antrenöre istenmeyen davranışları erken bir aşamada ortadan kaldırma imkanı vermektedir. Ayrıca, sözleşme düzenlemeleri bazı ahlaki tehlike sorunlarının azaltılmasına yardımcı olabilmektedir. Dolayısıyla iyi bir transferin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için transfer edilmek istenen

futbolcunun karakter özelliklerinin takım kültürüne de uygun olup olmadığını değerlendirmek gerekmektedir.

4.5.2.7. Bireysel sporcu hakları – ticari ve marka değeri

Marka değeri terimi, “marka bilgisinin, markanın tüketici tepkisi üzerindeki etkisi olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, kendi başına veya ortak markalaşmada olduğu gibi diğer markalarla birlikte genişleme potansiyeline sahip olan markanın değeridir” (Rao ve Rueckert, 1994). Bir markayı veya ürünü tanıtmak için bir ünlünün popülerliğinden faydalanmak yaygın bir uygulamadır, çünkü ikisinin yararına olduğuna inanılmaktadır (Stone ve ark. 2003).

Büyük sponsor firmalar veya markaların daha popüler kulüpleri sponsor olmak için seçmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle, popüler takımların sahipleri ve daha az popüler takımların sahipleri kulübün imajını koruma ve geliştirme konusunda teşvik edicidir, popüler ve iyi futbolcularla bir takım oluşturmaları muhtemeldir (Guldbrandsen ve Guldbrandsen, 2011).

Yeşil sahalardaki sportif performans kadar kulüplerin yönetimlerinde, marka değerinin artırılması ve korunmasında marka danışmanlığı, marka yönetimi ve pazarlaması ile kurumsal iletişimde önem arz etmektedir (Samur, 2013). Dolayısıyla kulüpler marka değerini korumak, mevcut sponsorlarına ek sponsorlar kazandırmak, ürün ve bilet satışlarını arttırabilmek için yıldız oyuncu transferleri gerçekleştirmektedir.

Ürünü tanıtan kişinin tanıtılan ürünle ilgili inandırıcı bir uzmanlığı, güvenilirliği daha da artmaktadır. Bu nedenle sporcular spor ürünlerinin tanıtımında daha değerlidirler (Martin, 1996). Chan (2009) ikon olma durumu değişkenlerinin transfer ücretini etkilediğini çalışmasında belirtmiştir.

Van den Berg (2011) pazarlanabilirlik ve sponsorluk hususlarının transfer kararında meşru girdiler olabileceğinden, oyuncu transfer piyasasında kesinlikle bir dalgalanma etkisi oluşturduğundan bahsetmiştir. Ayrıca, saha performansının sağlanmasında bir zorunluluğun yanı sıra transfer piyasasını oyuna olan ilgiyi korumanın bir aracı olarak görmektedir.

Üstün oyuncular (yıldız oyuncu), hayranları çekmede önemli bir rol oynar (Brandes vd., 2007); bir süperstar, sadece takım kalitesini yükseltmenin ötesinde kendi takımının gelirlerini etkileyebilir. Superstar, takımının kalitesini arttırdıktan sonra bile hayranları cezbeden bir “kişisel çekiciliğe” sahip olabilir. (Hausman ve Leonard, 1997). Ayrıca Pujol ve diğ. (2007), bir kulübün medya değerinin, oyuncular için ödenen transfer ücretleri ile ilişkili olduğunu öne sürmektedir.

4.5.2.8.Sözleşme süresi

Futbolcunun sözleşmesinin sona ermesi demek mevcut kulübünün transfer ücreti talep edememesi anlamına gelmektedir. Özellikle yetenekli futbolcular için talep edilebilecek yüksek transfer ücretin ortadan kalkarak ücretsiz bir şekilde başka bir kulübe transferi yasal olarak mümkün olacaktır. Bu durum futbol için yasal olarak pazarın diğer işgücü piyasaları ile uyumlu hale getirilmesi anlamına gelmektedir (Terviö, 2006). Bunun yaşanmaması için kulüpler ya futbolcunun sözleşmesini uzattırarak ya da sözleşme süresi dolmadan en az 6 aylık bir süreçte oyuncuyu satmaya çalışacaktır. Bu durumda ise alıcı kulübün pazarlık yapmak için eli güçlenecektir.

Futbolcu işgücü piyasasının serbestleşmesinin, futbolcu serbest kalma durumunu geciktirmek için genel olarak oyunculara daha uzun vadeli sözleşme önerilmesine neden olduğu iddiası dile getirilmektedir. Bu perspektif, Bosman sonrası dönemde ortalama sözleşme süresinin 2,5 yıldan 3 yıla çıktığı sonucuna varan Frick (2007) tarafından desteklenmektedir. Sonuç olarak, açıkça oyuncu maaşları kulüpler için önemli bir maliyettir. Bu nedenle, kayda değer enflasyonları, transfer fiyatları ve politikaları ile bir bütün olarak kulüp politikaları açısından önemli bir husustur.

4.5.2.9.Sağlık durumu

Oyun istatistiklerini doğrudan etkileyen ve sonuç olarak oyuncu performansını engelleyen bir diğer faktör oyuncunun sakatlığıdır. Bildiğimiz kadarıyla, bu istatistik henüz deneyimlerin sınırlı olmasından dolayı deneyimsel (ampirik) araştırmalarda henüz ortaya çıkmadı. Tunaru ve ark., (2005) bir oyuncunun bir önceki sezonda sakat kaldığı hafta sayısı hakkında veri topladığı çalışmasında, önceden meydana gelen yaralanmalar gelecekteki yaralanmaların çok yanlış bir tahmincisi olabilir ve yaralanmalar kişisel zindelikten çok daha fazla şeyle alakalı olabileceğine dikkat çekmektedir. Örneğin, daha fazla müsabakada oynamak (İngiliz ve İtalyan ligleri iyi

örneklerdir), yaralanma riskini artırabilir. Bununla birlikte, kulüplerin antrenman yöntemleri fiziksel uygunluk üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ancak, uygulamada, tüm oyuncular yeni kulüpleriyle bir sözleşme imzalamadan önce kapsamlı fiziksel testlerden geçerler ve kulüpler olası oyuncuların tıbbi kayıtlarını dikkatlice incelemektedir. Bununla birlikte, bazı oyuncular kulüplerine verebilecekleri değeri ve oyun kazanma olasılığını göstermek için fiziksel olarak kendilerini zorladıklarından dolayı diğerlerinden daha fazla sakatlık içinde kalmaktadır (Van den Berg, 2011).

4.5.2.10. Diğer etkenler

4.5.2.10.1. Futbolcunun performansı

Futbolcuların durumunda, ayırt edici özellikler performansla ölçülen kendi yetenek ve becerilerine dayanır. Bu yöntemin uygulanması, hangi gözlemlenebilir özelliklerin, futbolcuların gelecekteki performansının piyasada etkili bir şekilde tahminler sağladığını belirleyecektir (Gerrard, 2001).

Herhangi bir kulüp için oyuncu değerinin ana belirleyicisi sahadaki performansı olmalıdır. Finansal ve sportif başarı arasında net bir bağlantı olup olmadığı ve bir oyuncunun önemli bir “medya değeri” etkisine sahip olup olmamasına bakılmaksızın, bir futbolcunun işi, öncelikle takımının oyun kazanmasına yardımcı olmaktır. Carmichael ve ark. (1999), (doğuştan gelen) oyuncu kabiliyetinin ve beşeri sermayedeki yatırımların gelecekteki performansı tahmin etmek için en iyi şekilde kullanıldığını savunarak. Açıkçası, doğuştan gelen yetenek bir oyuncunun potansiyel performans seviyesini belirler. Sonuç olarak, oyuncu tarafından gerçekten ulaşılan bu potansiyel performansın seviyesi, insan sermayesine yapılan yatırımlarla (eğitim ve diğer çabalar) belirlenir. Bu iki faktör genellikle geçmiş oyuncu performansı için birçok vekilden kaynaklanmakta, bu da gelecekteki performansın dolaylı bir tahminicisi olmaktadır.

Transferden önceki sezondaki ligde bulunma sayısı da olumlu ve önemli bir faktördür. Son haliyle form ve fiziksel uygunluk, transfer ücretinin önemli belirleyicileridir (Haverkamp, 2010). Kulüp, takım başarılarında büyük rol oynayan bir oyuncuyu satmak konusunda daha isteksiz olmaktadır. Böylece daha yüksek değerlerde pazarlık yapabilmektedir (de Sousa Martins, 2015).

4.5.3. Alıcı ve satıcı kulüp nitelikleri

Oyuncu transfer pazarındaki transfer ücretlerinin belirlenmesi iki yönlü gerçekleşmektedir. Bir yanda, bir oyuncunun hem satış hem de alıcı kulübünde temsil ettiği değer vardır. Bir transfer kurulurken, oyuncunun alıcı kulübünde satış kulübünden daha yüksek bir değeri temsil ettiği varsayılmaktadır. Çünkü teorik olarak, oyuncular marjinal değerlerinin en yüksek olduğu yere doğru hareket etmektedir. Öte yandan, hem satış hem de alıcı yapan tarafın pazarlık pozisyonu bulunmaktadır. Sonuç olarak, birçok araştırmacı transfer ücretlerinin belirlenmesi konusunda pazarlık yaklaşımını benimsemiştir. Örneğin, Carmichael ve Thomas (1993), bir oyuncunun değerini ilgili kulüplere kendi fayda fonksiyonlarında dahil eder. Modelinde hem oyuncuya hem de kulüplere özgü transfer ücretlerinin belirleyicilerini izleyerek takip etmektedir. Ancak, oyuncu transfer ücretlerini araştırmak için diğer akademik çabalar görmezden gelinmemelidir.

Szymanski ve Smith (1997), transfer fiyatının yüksekliğinin, satıcının kesin talep fiyatında biteceği şekilde rekabetçi bir süreçle belirlendiğini vurgulamaktadır. Birçok potansiyel alıcı ve satıcı, sözleşme özgürlüğü nedeniyle rekabetçi bir modelin geçerli olduğunu savunmaktadırlar.

Carmichael ve Thomas (1993) transfer ücretlerini açıklamak için iki kişilik (kulüp) bir pazarlık modeli kullanmıştır. 1990-1991 sezonu İngiliz Futbol Ligi'nden gelen verileri kullanmıştır. Yazarlar, oyuncu özelliklerinin modele dahil edilmesinin, alıcı kulüp için satış kulübüne kıyasla finansal özelliklerden çok daha önemli olduğunu bulmuştur. Örneğin, doğrudan rakip olan kulüpler genellikle aynı oyuncuları takip eder ve dolayısıyla fiyatı artırır. Ayrıca, takımlar küme düşme veya terfi etmeye yaklaştığında, alıcı kulüp davranışı daha az riskli hale gelir. Yazarlar, bundan dolayı, satış kulübünün pazarlık gücünün, alıcı kulübünün pazarlık gücünden daha yüksek olduğu sonucuna varmaktadır.

Eğer oyuncu ile ilgilenen çok sayıda kulüp varsa, bu satış kulübünün pazarlık gücünü artıracak ve transfer ücretini alıcı kulübün belirlediği en düşük veya en yüksek transfer ücretinden daha yüksek bir seviyeye yükseltir (Gulbrandsen ve Gulbrandsen, 2011).

Szymanski (2007), profesyonel futbolun Coase teoreminin uygulanabilirliği için uygun bir test durumu olduğunu, çünkü mülkiyet haklarının nispeten iyi tanımlandığını ve pazarlık maliyetinin kabul edilebilir olduğunu savunuyor. Bu, sınırsız bir pazarın bu pratik yaklaşımında pazarlık yapmanın gerçekten de kaynakların verimli bir ekonomik dağılımına yol açıp açmadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Coase'in üyelerinin bir testi, futbol transfer pazarında pazarlık yapmanın etkinliğinden ve sektördeki karar vermeyi belirleyen mal sahibi hedeflerinden biridir.

Van den Berg (2011) bir kulübün gelecek sezon için bütçesinin ve bir önceki sezondaki performansının transfer ücretini etkileyeceğini varsaymaktadır. Kulüp büyüklüğünün (bütçe ile ölçülen) alıcı ve satıcı kulüp pazarlık pozisyonları üzerindeki etkisini sezgisel olarak belirleyememektedir. Finansal kısıtlamalar bir kulübü bir oyuncuyu satmaya zorlayabilir. (veya oyuncu almama kararını belirler). Alternatif olarak, büyük kulüplerin finansal kapasitesini bilmek, satış kulüplerinin büyük kulübün fazla ödeme yapabileceği tutumu edinmesine izin verebilir. Geçmiş performansla ilgili olarak, geçen sezonun zayıf (veya şaşırtıcı derecede iyi) sonuçları, örneğin; yerine getirilmemiş (veya yeni kurulan) taraftar beklentileri nedeniyle bir kulübün alıcı olarak hareket etmesini gerektirebilir. Tersine, önceki sezondaki küme düşme gibi aşırı durumlarda satış çılgınlığı ile sonuçlandığı varsayılmaktadır. Bu nedenle, kulübe özgü faktörlerin transfer ücretlerini etkilemesi beklenir, ancak alıcı ve satıcı kulüpler için etkiler önemli ölçüde değişmektedir.

Transfer ücretinin belirlenmesinde kulüplerin ligdeki konumu ve ekonomik yapıları önemli yer tutmaktadır. Ücretin belirlenmesi kulüplerin davranışına ve özelliğine bağlı olmaktadır. Satın almaya veya satmaya isteklilik futbolcunun piyasa değerini etkilemektedir. Antonio ve Cubbin (2000), bir oyuncuyu satma ya da elinde tutma kararının, bir oyuncunun sözleşmesinden elde edilen faydaya bağlı olduğunu iddia eder. Bu nedenle, bir oyuncunun kariyeri sonuna yakın olmadıkça, bir kulüp kontratı bitmeden önce bir oyuncu satmak için isteklidir.

Bu bilgilere baktığımızda alıcı ve satış kulüplerinin aşağıdaki niteliklere bağlı kalarak pazarlık sürecini yürüttüğü düşünülerek aşağıdaki etkenlerin transfer ücreti üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir.

4.5.3.1.Ligdeki konumu

Bireysel takım sahiplerinin kullandığı hedefler sonunda takımın oyuncu transferlerine ilişkin davranışını belirleyen şeydir. Ancak, bunlar (kolektif) lig hedeflerinden ve akla gelen daha sonraki rekabetçi denge hususlarından ayrı olarak görülemez. Takımda oynayan futbolcular gibi, hiçbir şekilde futbol organizasyonları boşlukta işlemezler. Takımlar genel halkın dikkatini çekmeye çalışırken, ligdeki diğer takımların oyunlarının niteliğine ve oyun kalitesine büyük ölçüde bağımlıdırlar. Araştırmacılar genellikle “sonuç belirsizliği” ihtiyacını ve talebini vurgulayarak bu karşılıklı bağımlılık konusunu ele almaktadırlar (Van den Berg, 2011).

4.5.3.2.Transfer sezonu-transfer penceresi

UEFA kurallarına göre, iki transfer döneminde, oyuncuların kulüpler arasında transfer edilmesine izin verilir. Transfer penceresi olarak adlandırılan bu dönem yılda sadece iki defa açıktır. Beş büyük lig olarak bilinen İngiltere, İtalya, İspanya, Almanya ve Fransa ligleri için transfer penceresi Temmuz, Ağustos ve Ocak aylarında açıktır (Guldbrandsen ve Guldbrandsen, 2011). Türkiye Spor Toto Süper Liginde transferler; kış dönemi 4 Ocak – 31 Ocak, yaz dönemi 9 Haziran – 31 Ağustos tarihlerinde gerçekleşmektedir (<https://www.transfermarkt.com.tr/>, Erişim tarihi: 13 Nisan 2019).

Futbolcular, yaz transfer pencerelerinde nispeten daha ucuz olmaktadır. Bir futbolcuyu satın almak isteyip istemediğine karar vermek ve bir fiyat üzerinden pazarlık yapmak için kulüplerin oldukça fazla vakti olmaktadır. Ancak, kış dönemi boyunca, genellikle takımlarını güçlendirmek isteyen kulüpler ligin devam ediyor olması sebebiyle transferde güçlük yaşamakta ve daha yüksek ücret ödemektedir. Bunun öncelikli sebebi ise satıcı kulübün lig devam ederken takımının güç kaybetmesini istememesi ve gidecek olan futbolcusunun yerini doldurmak için yeterli zamanının olmamasıdır. Dolayısıyla satıcı kulüp transfer ücretini istediği gibi yönlendirebilmektedir.

Kış değişkeni beklentilerin aksine anlamlı değildi. Teorik olarak, bir sezonun transferleri sezon boyunca takımlarını değiştirmeye daha az açık olduklarından, Ocak ayı transferi bir yaz transferinden biraz daha pahalı olacaktır (De Sousa Martins, 2015).

4.5.3.3.Ekonomik gelir

Değişkenlerin doğası aynı olduğundan, alış ve satış kulübü özellikleri birlikte ele alınır. Daha önceki dönemlerde kulüp karakteristikleri gişe katılımları ve atılan gol sayılarına göre belirlenirdi. Gişe katılımları kulüp büyüklüğü olarak kabul edilirdi. Kulüp büyüklüğünü göstermesi açısından asıl veri kulüp kazancı iken eldeki veri eksikliği bu göstereyi kullanmaya imkan vermemektedir. Ortalama gişe katılımı kulüp büyüklüğü için her halükarda uygun bir değişkendir. Çünkü varlıklı kulüpler büyük stadyumlara ve daha büyük bir taraftar kitlesine sahiptir (Haverkamp, 2010).

Oyuncu transferleri ayrıca alıcı kulübünün sportif başarısı (unvanlar, UEFA Şampiyonlar Ligi'nde ilerleme, vb.) ile transfer ücretini artırabilecek yükseltme maddeleri içerebilir (Van den Berg, 2011). Kıtasal kulüp yarışması yeterlilik derecesinin dahil edilmesi sezgisel olarak açıktır, çünkü bunlar belirgin bir gelir kaynağı olmaktadır (özellikle Şampiyonlar Ligi). Açıkça, istatistik lig pozisyonu ile oldukça bağlantılı, ancak bir kulübün bütçesinde güçlü sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca, sermaye yüklü takımların çoğu genellikle Avrupa kulüp turnuvalarında mücadele etmektedir, bu da onu kulüp büyüklüğü açısından dolaylı bir etken yapmaktadır (Van den Berg, 2011).

Ayrıca, Dobson ve Gerrard (1999) transfer davranışını kulüpleri net satıcılara ve net alıcılara bölerek motive ediyor. Net satıcıların, gelirleri artırmak için oyuncularını sattıklarını ve finansal yükümlülüklerle başa çıkmak için maliyetleri düşürdüklerini vurgulamaktadır. Aksine, net alıcılar, kâr bütçe dengesini sağladıktan sonra kulüp başarısını iyileştirmek için oyuncuları satın alır.

Bir ücret değerlemesi tahmin işi olduğundan bu yaklaşımların her birinin eleştiriye açık yönleri olduğunu belirtmek gerekmektedir. Sonuç olarak bu tez çalışmasında aşağıdaki soruya cevap aranacaktır.

- Profesyonel futbolcu piyasa değeri ve transfer ücreti arasındaki değişkenliği sağlayan etkenler nelerdir ve neden etkilidir?

5. GEREÇ ve YÖNTEM

5.1.Araştırma Modeli

Futbol endüstrisindeki rekabet-transfer ücreti ilişkileri, transfer piyasası-transfer ücreti değişkenleri vb. konuları irdeleyen çalışmalara, Spor Bilimleri alanında nadir olarak rastlanması bu çalışmayı yapmaya teşvik eden ana unsur olmuştur. Araştırmadan elde edilen veriler, profesyonel futbolcunun piyasa değeri ile transfer ücretleri arasındaki değişkenliği sağlayan etmenlerin neler olduğu konusunda futbol kulüplerinde görev yapan transferden sorumlu yöneticilerin görüşlerini ortaya koymaktadır. Araştırmada nitel yöntem içerisinde yer alan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmanın nitel yöntemle göre tasarlanmasındaki amaç; araştırma problemini, kendi özgül bağlamı içinde inceleyerek açıklığa kavuşturmaktır. Sosyal bilimlerin konusu olan insana özgü araştırmalarda nicel yöntemin bazı sınırlılıklara sahip olması, nitel yöntemle başvurmayı gerekli kılmaktadır (Mayring, 2011).

Araştırmada, nitel araştırmada çok sık kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri olan “derinlemesine görüşme tekniği” kullanılmıştır. Görüşme tekniğinin çok sık kullanılmasının sebebi; “bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma bakımından oldukça güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel almasıdır. Bu açıdan yazmaya veya doldurmaya dayalı testler ya da anketlerde var olan sınırlılığı ve yapaylığı ortadan kaldırmak hedeflenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Derinlemesine görüşmenin etkili bir biçimi olan “yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme”, literatürün ve konuyla ilgili bilimsel kaynakların kısıtlı olduğu bir araştırma konusunda ve alanında, özellikle ara tonları görmede etkili olarak görülmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği nedeniyle, yazmaya ve doldurmaya dayalı testler ve anketlerdeki sınırlılığı ortadan kaldırması ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yarı yapılandırılmış görüşmeler ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek, iki uç arasında yer almaktadır. Araştırmacıya bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme soruları için soru havuzu oluşturulmuş ve bu alandaki 3 uzman görüşü alınarak 3 soru belirlenmiştir. Belirlenen sorular doğrultusunda literatür taraması sonucunda kaynaklara dayandırılarak ve araştırmak istenen konulara göre temalar ve teorik bağlantıları oluşturulmuştur. İlk soru demografik kapsamda değerlendirilerek kişinin kendini tanıtmayı, çalıştığı kurum ve pozisyonu ile ilgilidir. Demografik soru haricinde araştırılması amaçlanan sorular ve teorik bağlantıları tablo1 ve tablo2 de yer almaktadır.

5.2.Araştırmanın Örnekleme

Türkiye Spor Toto Süper Ligi'ndeki 18 futbol kulüp yöneticisi çalışmanın ana kitlesini oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, "teorik örneklem" (Glaser ve Strauss, 1967) yöntemiyle oluşturulmuştur. Bu örneklem belirleme yönteminde, görüşülecek kişilerin sayısı ve örneklemin büyüklüğü araştırmanın başlangıç aşamasında net olarak belirlenmeyip; araştırma sürecinin içinde şekillenmiştir (Kümbetoğlu, 2008). Bu örneklem tipinde araştırmacı veri toplama sürecinde örnekleminin ne kadar büyük olacağından emin olmamaktadır. Çoğunlukla üstünde çalışılmamış ya da az çalışılmış olgu ve olaylarla ilgili, kuramsal çerçevenin zayıf olduğu durumlar söz konusu olduğunda uygun bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Teorik örneklemede (kuramsal örnekleme), araştırmacı, analizlerine yeni bir veri sunmayan, yeni bir katkı sağlamayan görüşmelere kadar örneklemini belirlemeye devam etmektedir. Sadece bu noktada örneklem büyüklüğü yeterli bulunulabilir (Denscombe, 1998). Bu doğrultuda çalışmanın örneklemini ekonomik gelir sıralamasına göre ilk 9 kulüp arasından en yüksek bütçeli 3 kulüp yöneticisi ve bu sıralamaya göre son 9 kulüp arasından randevu talebimize olumlu yanıt veren 3 kulüp yöneticisi olmak üzere 6 kulüp yöneticisi oluşturmaktadır.

5.3.Araştırmanın Çalışma Planı ve Veri Analizi

Literatür doğrultusunda araştırılmak istenen sorular bire bir görüşme formunda hazırlanmıştır. Birebir görüşmeler Türkiye Spor Toto Süper Ligi takımları arasından seçilen transferden sorumlu 6 yönetici ile gerçekleştirilmiştir. Bire bir görüşme formunda bulunun sorular önceden hazırlanmış temalara göre genel kodlama yöntemi ile analiz edilmiştir. Literatür kapsamında soruların temaları ve teorik bağlantıları ve görüşmeler öncesinde belirlenmiştir. Daha sonra ilişkilendirilebilecek yeni kodlar ya

da yeni alt temalar bu bağlantılara eklenmiştir. Bire bir görüşmede kullanılan sorular Tablo1, Tablo2 ve Ek 1’de yer almaktadır.

Araştırma sürecinde birebir görüşme yapıldıktan sonra elde edilen bilgiler içerik analizi yöntemine göre incelenip-yorumlanmıştır. Görüşmeler sonucunda toplanan veriler, görüşme kayıtlarının dinlenmesiyle, araştırma probleminin kapsamı doğrultusunda bir ayıklamaya tabi tutulmuştur. Konu kapsamı dışındaki veri yığından kurtulmak amacıyla yapılan bu ayıklama sürecine dayanarak, görüşme kayıtlarının gerekli görülen kısımları metne aktarılmıştır. Metne aktarma, analiz için gerekli ilk adım olarak değerlendirilmektedir. Nitel yöntemdeki içerik analizi “verilerin işlenmesi” (anlamli kavram ve temaların kodlanması), “verilerin görsel hale getirilmesi” ve “sonuç çıkarma ve değerlendirme” aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Katılımcılar (K)’in ifadelerinden elde edilen veriler bilgisayar ortamında düz metin haline dönüştürülerek tek metinde toplanmış, anlamli bölümlere ayrılarak her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği değerlendirilerek ve kendi içinde anlamli bir bölüm oluşturan cümleler, araştırmacı tarafından isimlendirilerek aşağıdaki tablolardaki gibi kodlandırılmıştır. Verilerin kodlanması aşamasında Corbin ve Strauss (1990)’in verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama biçiminden yararlanılmıştır. Katılımcıların araştırma konusu doğrultusunda verdikleri yanıtlar, ek tema veya ek alt tema olabilecek şekilde ayrıca tablo 1 ve tablo 2’ye yerleştirilmiştir.

Tablo 1: Futbolcu Satışı Gerçekleşme Sürecinde Sorulara Verilen Cevapların Değerlendirilmesi				
Görüşme Soruları	Temalar	Alt Temalar	Açıklamalar	Katılımcı(K)
2. Sporcu temsilcisinin (menajerin) transfer sürecinde kulüp ve futbolcu açısından transfer ücretine etkisi nedir?	1. Sporcu Temsilcisi ile ilgili görüşler	Temsilci-Kulüp İlişkileri	- Kulüp için Çalışan Kulüp Temsilcisi (Kulüp Menajeri)	
		Temsilci-Futbolcu İlişkileri	- Futbolcuyu Temsilen Çalışan Futbolcu(Sporcu) Temsilcisi, Futbolcu Menajeri	
3. Futbolcunun "piyasa değeri" ve "transfer ücreti" arasındaki değişkenliği sağlayan etkenler nelerdir ve neden etkilidir?	2. Futbolcu Niteliklerine ilişkin görüşler	Diğer Etkenler		
		Kadro Durumu	Takımın Vazgeçilmez Bir Oyuncusu Önemli Bir As Takım Oyuncusu Kadronun Değerli Bir Üyesi As Takım İçin Bir Yedek Oyuncu	
		Yaşı	16-20 Yaş Dönemi 21-25 Yaş Dönemi 26-30 Yaş Dönemi 31-35 Yaş Dönemi 36 Ve Üstü Yaş Dönemi	
		Ulusal Kimlik-Yabancı Kontenjanı	Yabancı Kontenjanı	
		Oynadığı Lig-Uluslararası Müsabakalar	-Bulunduğu Ligin Değeri -Uluslararası Kulüp Turnuvalarında Yer Alma -Ülkesinin Milli Takım Oynama	
		Oynadığı Pozisyon-Mevki	-Kaleci -Defans -Orta Saha -Forvet- Santrafor	
		Karakter-Kişilik Özellikleri-Takıma Uyumu	- Olumlu Özellikler: Uyumlu, Kararlı, Çalışkan, Mücadeleci, Disiplinli, Kendine Güveni olan - Olumsuz Özellikler: Uyumsuz, Disiplinsiz (Problem Çıkaran)	
		Bireysel Sporcu Hakları-Ticari ve Marka Değeri	- Futbolcunun Forma ve Bilet Satışına Etkisi - Reklam ve Sponsorluk Gelirlerine Etkisi - Popüler futbolcu	
		Sözleşme Süresi	1 Yıllık 2 Yıllık 3 Yıllık 4 Yıllık 5 Yıllık	
		Sağlık Durumu	- Herhangi bir sakatlığı bulunmayan futbolcu - Nadiren Sakatlanan Futbolcu - Sıklıkla Sakatlanan Futbolcu	
	Diğer Etkenler (Futbolcu Performansı)			
	3. Alıcı Kulüp Niteliklerine ilişkin görüşler	Ligdeki Konumu	- Şampiyonluğu Hedefleyen Kulüp - Avrupa Kupalarına Katılmayı Hedefleyen Kulüp (Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi vb. turnuva) - Orta Sıraları Hedefleyen Kulüp - Kümede Kalmayı Hedefleyen Kulüp	
		Transfer Sezonu-Transfer Penceresi	- Yaz Sezonu - Kış Sezonu	
		Ekonomik Gelir	- Ekonomik Geliri Yüksek Olan Kulüpler - Ekonomik Geliri Düşük Olan Kulüpler	
		Diğer Etkenler		
4. Satıcı Kulüp Niteliklerine ilişkin görüşler	Ligdeki Konumu	- Şampiyonluğa Oynayan Bir Kulüp - Avrupa Kupalarına Katılmak İçin Oynayan bir Futbolcu - Orta Sıraları Hedefleyen Bir Kulüp - Kümede Kalmayı Hedefleyen Bir Kulüp		
	Transfer Sezonu-Transfer Penceresi	- Yaz Sezonu - Kış Sezonu		
	Ekonomik Gelir	- Ekonomik Geliri Yüksek Olan Kulüpler - Ekonomik Geliri Düşük Olan Kulüpler		
	Diğer Etkenler			

Tablo 2: Futbolcu Alımı Gerçekleşme Sürecinde Sorulara Verilen Cevapların Değerlendirilmesi				
Görüşme Soruları	Temalar	Alt Temalar	Açıklamalar	Katılımcı(K)
2. Sporcu temsilcisinin (menajerin) transfer sürecinde kulüp ve futbolcu açısından transfer ücretine etkisi nedir?	1. Sporcu Temsilcisi ile ilgili görüşler	Temsilci-Kulüp İlişkileri	- Kulüp için Çalışan Kulüp Temsilcisi (Kulüp Menajeri)	
		Temsilci-Futbolcu İlişkileri	- Futbolcuyu Temsilen Çalışan Futbolcu(Sporcu) Temsilcisi, Futbolcu Menajeri	
		Diğer Etkenler		
3. Futbolcunun "piyasa değeri" ve "transfer ücreti" arasındaki değişkenliği sağlayan etkenler nelerdir ve neden etkilidir?	2. Futbolcu Niteliklerine ilişkin görüşler	Kadro Durumu	Takımın Vazgeçilmez Bir Oyuncusu Önemli Bir As Takım Oyuncusu Kadronun Değerli Bir Üyesi As Takım İçin Bir Yedek Oyuncu	
		Yaşı	16-20 Yaş Dönemi 21-25 Yaş Dönemi 26-30 Yaş Dönemi 31-35 Yaş Dönemi 36 Ve Üstü Yaş Dönemi	
		Ulusal Kimlik-Yabancı Kontenjanı	Yabancı Kontenjanı	
		Oynadığı Lig-Uluslararası Müsabakalar	-Bulunduğu Ligin Değeri -Uluslararası Kulüp Turnuvalarında Yer Alma -Ülkesinin Milli Takım Oynama	
		Oynadığı Pozisyon-Mevki	-Kaleci -Defans -Orta Saha -Forvet- Santrafor	
		Karakter-Kişilik Özellikleri-Takıma Uyumu	- Olumlu Özellikler: Uyumlu, Kararlı, Çalışkan, Mücadeleci, Disiplinli, Kendine Güveni olan - Olumsuz Özellikler: Uyumsuz, Disiplinsiz (Problem Çıkaran)	
		Bireysel Sporcu Hakları-Ticari ve Marka Değeri	- Futbolcunun Forma ve Bilet Satışına Etkisi - Reklam ve Sponsorluk Gelirlerine Etkisi - Popüler futbolcu	
		Sözleşme Süresi	1 Yıllık 2 Yıllık 3 Yıllık 4 Yıllık 5 Yıllık	
		Sağlık Durumu	- Herhangi bir sakatlığı bulunmayan futbolcu - Nadiren Sakatlanan Futbolcu - Sıklıkla Sakatlanan Futbolcu	
		Diğer Etkenler (Futbolcu Performansı)		
	3. Alıcı Kulüp Niteliklerine ilişkin görüşler	Ligdeki Konumu	- Şampiyonluğu Hedefleyen Kulüp - Avrupa Kupalarına Katılmayı Hedefleyen Kulüp (Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi vb. turnuva) - Orta Sıraları Hedefleyen Kulüp - Kümede Kalmayı Hedefleyen Kulüp	
		Transfer Sezonu-Transfer Penceresi	- Yaz Sezonu - Kış Sezonu	
		Ekonomik Gelir	- Ekonomik Geliri Yüksek Olan Kulüpler - Ekonomik Geliri Düşük Olan Kulüpler	
		Diğer Etkenler		
	4. Satıcı Kulüp Niteliklerine ilişkin görüşler	Ligdeki Konumu	- Şampiyonluğa Oynayan Bir Kulüp - Avrupa Kupalarına Katılmak İçin Oynayan bir Futbolcu - Orta Sıraları Hedefleyen Bir Kulüp - Kümede Kalmayı Hedefleyen Bir Kulüp	
Transfer Sezonu-Transfer Penceresi		- Yaz Sezonu - Kış Sezonu		
Ekonomik Gelir		- Ekonomik Geliri Yüksek Olan Kulüpler - Ekonomik Geliri Düşük Olan Kulüpler		
Diğer Etkenler				

6. BULGULAR

Literatür taramasının ardından bire bir görüşmede sorulacak sorulara ilişkin temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Ayrıca literatürdeki temaların içerikleri doğrultusunda katılımcılardan konuya ilişkin alınacak muhtemel yanıtlara ve anahtar kelimelere göre değerlendirme tablosu oluşturulmuştur. Ayrıca katılımcılardan gelen konuya ilişkin amaca uygun tema ve anahtar kelime olabilecek yanıtlar oluşturulan değerlendirme tablosuna eklenmiştir. Alınan yanıtlar doğrultusunda bu temalar ve açıklamalar kodlama yöntemi ile veriler sınıflandırılmış ve içerik analiz yöntemi ışığında yorumlanmıştır.

Bu bölümde katılımcılara sorulan sorular ve alınan yanıtlar doğrultusunda elde edilen bulgular temalar ve alt temalar altında verilerek sunulmuştur.

Soru 1: Kendinizi tanıtır mısınız? Çalıştığınız kurumdaki göreviniz nedir?

Katılımcıların birinci soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda katılımcıların kulüplerindeki görevleri hazırlanan tabloda sunulmuştur.

Katılımcı-K	Kulüpteki Görevi
Katılımcı 1- K1	Futbol A Takım Direktörü
Katılımcı 2- K2	Futbol A Takım İdari Menajeri
Katılımcı 3- K3	Oyuncu İzleme Direktörü (Şef Scout)
Katılımcı 4- K4	Futbol Sportif Koordinatörü
Katılımcı 5- K5	Oyuncu İzleme Direktörü (Scout)
Katılımcı 6- K6	Başkan Yardımcısı

6.1.Futbolcu Satışı Gerçekleşme Sürecindeki Görüşler

Katılımcıların yanıtları doğrultusunda futbolcu satışı gerçekleşme sürecinde transfer ücretine etki eden bulgular sunulmuştur.

Soru 2: Sporcu temsilcisinin (menajerin) transfer sürecinde kulüp ve futbolcu açısından transfer ücretine etkisi nedir?

Katılımcıların ikinci soruya verdikleri yanıtlar önceden oluşturulan temalar ve alt temalara göre sırasıyla sunulmuş ve önceden belirlenmeyen tema ve alt temalar ise mevcut tema ve alt temalara eklemiştir.

6.1.1. TEMA: Sporcu temsilcisi (menajer) ile ilgili görüşler

6.1.1.1. Alt tema: Temsilci - kulüp ilişkileri ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların kulüp adına çalışan spor temsilcilerinin transfer sürecinde transfer ücretine etkisinin olduğunu şu ifadeler ile belirtmiştir.

K1: “Öncelikle oyuncu satarken kulüplerin belli başlı basına yansıtmadığı ve satmak istediği oyuncular olur. Bu oyuncuları satarken de sporcu temsilcilerinin (menajer) desteğine ihtiyaç duyarlar. Menajer başka kulübe gittiğinde X oyuncuyu Y kulübünden çıkarabilirim diye bir söylemde bulunur. Aslında onlar için değerli bir oyuncu ama bu şekilde çıkarabilirim der. Aslında o menajer X takımın o oyuncuyu satmak istediğini biliyordur ve ne kadara satmak istediğini de biliyordur. Bu şekilde oyuncunun satış fiyatını yükseltmesinde etkili olur.”

K2: “Menajerlik müessesesinin futbol endüstrisindeki transfer bedellerine etkisi genelde ücretlerin yükselmesi şeklinde olmaktadır. Diğer kulüplerle ilişkilerini kullanarak (işsel bilgilerden faydalanarak) talep edilen bonservis bedelini karşılayacak teklif getirebilmektedir.”

K3: “Kulüp adına çalışan menajer, diğer kulüpler ile olan ilişkilerini kullanarak kulübe futbolcu için en iyi rakamı getirir.”

K4: “Futbolcu satışı sırasında özellikle iç piyasadaki yerli menajerlerin kulüp diyalogları rakamların belirlenmesinde önemli bir faktör. Bir kulüp ile uzun zamandır çalışan bir menajer genellikle o kulübün iç yapısını ödeme gücünü iyi bilir. Uzun zaman çalışma kriteri olarak getirdiği oyuncuların çoğunun iyi oyuncular olduğunu da göz önüne alırsak menajerin kulüpte güvenilir bir kişi olduğunu da söyleyebiliriz. Böyle durumlarda sizin tanıdığınız ve herhangi bir kulüple ilişkileri üst düzey olan bir menajer vasıtasıyla iyi bir oyuncunuzu o kulübe satabilirsiniz. Fakat burada menajerden ziyade oyuncunun piyasa değeri ne ise bu rakamlar üzerinden transfer gerçekleşebilir.”

K5: ‘‘Göndermek istediğimiz futbolcu için o kulüp ile iyi ilişkileri olan menajerlere kulübümüz adına alabileceğimiz en iyi rakamı bize getirmesini istiyoruz. Bu sayede futbolcuyu menajer daha uygun transfer ücreti ile bize getiriyor.’’

K6: ‘‘Futbolcunun resmi menajeri varsa tabi ilk onunla görüşüyoruz ve kulüp adına iyi bir teklifle getirecek kulüp bulmasını söylüyoruz ve cüzi bir miktar komisyon öneriyoruz. Menajer kulübümüzün taleplerini yerine getirmek çalışır.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların temsilci - kulüp ilişkileri alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde belirli bir komisyon bedeliyle kulüp adına çalışan temsilcilerin kulübe en iyi teklifi getirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bunun olması için iyi ilişkilere sahip menajer ile çalışmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

6.1.1.2.Alt tema: Temsilci - futbolcu ilişkileri ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların temsilci - futbolcu ilişkilerine yönelik görüşleri incelendiğinde, temsilcinin daha çok futbolcu maaşı ile ilgili konularda futbolcuya olumlu anlamda faydalı olduğu üzerinde durulmuştur. Katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir.

K1: ‘‘Futbolcular bana göre dünyanın genelinde eğitim seviyesi çok yüksek kişiler değildirler ve de futbol yüksek rakamlara dayanan bir iş. Futbolcuların bu konuda bir temsilciye ihtiyaçları vardır. Menajerlerin ben (genelde iyi çalışan menajerlerin) futbolcuların haklarını iyi savunduğunu ve ücret (yıllık ücreti, maaşı) konusunda kendilerinin alabileceğinin kat ve kat fazlasını aldığını düşünüyorum.’’

K2: ‘‘Menajerlik müessesesinin futbolcu açısından istisnai durumlar dışında alacağı maaşa olumlu yönde çalışmaktadır.’’

K3: ‘‘Futbolcu menfaatine geldiğimizde oyuncular genelde kendi maaşlarını konuşmakta profesyonel hareket edemezler ve bunu konuşmak istemezler. Onların yaptığı iş daha çok sahadadır ve menajerin bunları değerlendirmesini isterler. Aynı zamanda sporcuların birebir kulüplerle görüştüğünde bazen insanları kırmama ve onlara cevap verememe, hayır diyememe durumu vardır ve bu durumda kendileri daha dezavantajlı kalkarlar masadan. Bunu engellemek için menajerlerini kullanırlar.’’

K4: ‘‘Futbolcu menajerlik ilişkilerinde transfer ücretinden ziyade futbolcunun maaşı için daha çok çaba gösterir. Menajer temsil ettiği futbolcunun daha yüksek ücret alması sağlar.’’

K5: ‘‘Futbolcuyu temsilen çalışan menajerin futbolcu adına yaptığı görüşmelerde genellikle futbolcunun yıllık ücretinin pazarlığı daha önemlidir. Menajerin futbolcu adına en iyi maaşı ödeyebilecek kulübe transferinin gerçekteşmesini sağlar.’’

K6: ‘‘Menajerler kötü polis oynayabilir. Daha çok ücret istemek için bekletebilirler. Farklı alternatifler gerçekten de çıkartabilir ve farklı rakamlarda getirebilirler. Dolayısıyla rakipten gelecek bir teklifi esas gitmek istediği kulübün önüne de koyabilir. Hatta fiyat avantajı da sağlayabilir. Bu da futbolcu adına hareket ettiğinde avantajlı duruma geçirecektir.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların temsilci - futbolcu ilişkileri alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcuların transfer görüşmesi gerçekteşirken istedikleri ücrette anlayamayıp masadan kalktıklarını ve bu yüzden sporcu temsilcisine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Temsilcilerin bu konularda daha başarılı sonuçlar elde ettiğini belirten katılımcılar temsilcilerin futbolcu adına transfer ücretine değil de daha çok futbolcunun yıllık ücretine etkisinin olduğunu ifade etmektedirler.

Soru 3: Futbolcunun "piyasa değerı" ve "transfer ücreti" arasındaki değişkenliği sağlayan etkenler nelerdir ve neden etkilidir?

Katılımcıların üçüncü soruya verdikleri yanıtlar önceden oluşturulan temalar ve alt temalara göre sırasıyla sunulmuş ve önceden belirlenmeyen tema ve alt temalar ise mevcut tema ve alt temalara eklemiştir.

6.1.2. TEMA: Futbolcu nitelikleri ile ilgili görüşler

6.1.2.1. Alt tema: Kadro durumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiç biri kadro durumu ile ilgili görüş bildirmemiştir.

6.1.2.2.Alt tema: Yaşı ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan 4 katılımcı transfer ücretine etki eden etmenlerden futbolcunun yaşı alt teması ile ilgili görüş bildirmiştir. Katılımcılara ait görüşler şu şekilde sunulmuştur.

K1: “Yaşı yine etkilidir. Ama yaşı da ben sözleşme süresiyle birleştiriyorum. Çünkü 30 yaşın üzeri bir oyuncunun sözleşme süresi de az kaldıysa zaten kulübü ona izin verecektir son bir iyi sözleşme imzalaması için. Daha ucuz bir ücrete gidebilir.” Bunun dışında oyuncunun vaat ettiği potansiyel önemlidir. Şimdi günümüzde U19 milli takımlarında izlediği oyuncuyu bir anda transfermarkt’a değeri 500 bin Euro gözükürken 8 milyon Euro’ya transfer edildiğini görebilirsiniz. Çünkü orada kulüplerin scoutları belli kriterlere göre değerlendiriyorlar ve oyuncunun ileride bu seviyeyi görebileceğine inanıyorlar. Kulüplerin de böyle inandığı gözler var. Ve gözünü kırpmadan bu ücreti ödeyebiliyor.”

K3: “Futbolcunun genç bir futbolcu olarak gelecek vadetmesi de transfer ücretine etki eder. Kulüpler genç futbolculara yatırım olarak bakarak ilerleyen dönem satışından gelir elde edeceğini düşünür ve daha yüksek ücret ödemekten çekinmez.”

K5: “Etkenlerden diğeri ise oyuncunun yaşıdır. Oyuncunun yaşının genç olması performansının ilerleyen yaşlarda artacağı öngörüsü oluşturur. Bu yüzden kulüpler genç oyuncular için piyasa değerinin çok üstünde transfer ücreti öderler. Sebebi ilerleyen yaşlarda tekrar oyuncuyu zarar etmeden satabilecek olmasıdır.”

K6: “Futbolcunun yaşı transfer ücretinde etkilidir. Genç oyuncuyu piyasa değerinin çok üzerinde bir ücretle transfer edersen. Çünkü sonrasında tekrar satın verdiğiniz parayı kurtarma durumunuz vardır. Aksine yaşı daha büyük tecrübeli oyuncuları ise daha sonra satış yapma ihtimalinin az olması sebebiyle daha düşük bonservis ücretiyle alabilirsiniz.”

Çalışmaya katılan katılımcıların 4’ünün futbolcunun yaşı alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun yaşının transfer ücretine etkisi olduğu görülmektedir. Katılımcılar özellikle genç yaştaki futbolcuların gelecekteki potansiyelleri dolayısıyla transfer ücretine etkisinin olumlu anlamda olduğu ve futbol yaşantılarının sonlarına özellikle 30 yaş sonrasında transfer ücretlerinde düşüşe geçtiğini belirtmişlerdir.

6.1.2.3.Alt tema: Ulusal kimlik - yabancı kontenjanı ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 2'si transfer ücretine etki eden etmenler için futbolcunun ulusal kimlik alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu görüş şu şekilde ifade edilmiştir.

K5: "Yerli ve yabancı kontenjanı da transfer ücretlerinde etkilidir. Özellikle yabancı kontenjanının az olduğu zamanlarda iyi yerli oyuncuya ihtiyaç duyarsınız. Ayrıca şampiyonluk hedefi olan veya Avrupa kupalarında mücadele eden takımlar için uygulanan kadro kurallarından dolayı iyi yerli oyuncuları alabilmek için ligindeki diğer takımlarla sıkı pazarlığa girmek zorundadırlar. Bu yüzden de oyuncunun mevcut kulübü lehine olan yerli zorunluluğu ile değerinin çok üzerinde bir ücretle oyuncusunu satar. Şu andaki mevcut sistem yabancı kontenjanının yüksek olması yerli oyuncunun değerini olması gereken yere geri çekmiştir."

K6: "Oyuncunun ülkesi yani bağlı bulunduğu ulus önemli bir unsurdur. Çünkü ait olduğu ülkenin futbol piyasası burada önemlidir. Afrika'daki bir ülkede yetişmiş bir Afrikalı oyuncu ile Avrupa'da yetişmiş bir Afrikalı oyuncu aynı değerde değildir. Yetiştigi ülkenin futbol eğitim seviyesinin tanınırlığı önemlidir. İlerleyen kariyerlerinde değişiklik olabilir ama ilk etapta Afrika'da yetişen dezavantajlıdır."

Çalışmaya katılan katılımcıların ulusal kimlik-yabancı kontenjanı alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, ulusal kimlik - yabancı kontenjanının transfer ücretine etkisi olduğu görülmüştür. Katılımcılardan biri yetiştigi ulusun futbol piyasasındaki yerinin önemli olduğuna vurgu yaparken, diğeri ise ülkemizde yabancı kontenjanının düşük olduğu dönemde yerli futbolcuların transfer ücretinin olması gerekenden çok yüksek olduğunu belirtmiştir.

6.1.2.4.Alt tema: Oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların tümü (6'sı) transfer ücretine etki eden etmenlerden oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar alt temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

K1: "Futbolcunun piyasa değerini değiştiren en büyük şeylerden bir tanesi de alt yaş gruplarında oynanan uluslararası turnuvalar. Orada bir oyuncunun sergilediği performans da çok etkili oluyor. Günümüzde piyasa değerleri ile transfer değerleri o

kadar çok değişiyor ki bir oyuncunun piyasa değerini 6'ya 7'ye katladığını 6 ay içerisinde görebiliyorsunuz. 6 aylık iyi bir performans onun transfer ücretinin fahiş bir fiyata çıkmasına sebep olabiliyor. Önemli olan burada kulüplerin oyuncuları tanıması belli bir kaliteleri olduğuna inanması ve Türk kulüpleri için söylüyorum dip, (top) (performansının zirvesi) yaptığı dönemde kulüplerin oyuncuyu transfer etmesi. Oynadığı ligin kalitesi, ülkemizde hatta çok tartışılan bir konu; Cenk Tosun 24-26 milyon Euro ya gitti, belki Fransa liginde bu performansı gösterse idi Alexandre Lacazette gibi daha üst bir ücrete transfer olurdu. O yüzden liglerin belli rakamları var gibi gözüküyor. Bunlarda nasıl artıyor? O ligden giden oyuncular iyi performans sergiledikçe ligin güvenilirliği artıyor ve bu da transfer ücretlerine etki sağlıyor. Örneğin Portekiz ligi ile bizim ligimizi kıyaslamak mümkün değil. Bazen transfer ücretlerinde aynı kalitede oyuncular arasında 4-5 katı fark oluyor.”

K2: “Futbolcunun oynadığı ligde; benzer profildeki futbolcular için ve kulüplerde yapılan yakın geçmiş satışları transfer ücretini etkiler. Örneğin; aynı profildeki bir futbolcuya daha popüler liglerde 20 milyon euro ödenirken daha düşük bir ligde bu rakam çok daha az olur. Sebebi o ligden transfer olan futbolcuların gittikleri kulüpteki başarı oranıdır. Bu oran arttıkça bu lig için ödenen transfer ücreti de artar. Ayrıca futbolcuların üst düzey uluslararası kulüp ve milli/ulusal maçlarında yer alması da etkilidir.”

K3: “Satın almak isteyen kulübün ligine, oyuncu kalitesi ve seviyesi açısından uygun olup olmadığı önemlidir.”

K4: “Bir oyuncunun oynadığı lig transfer olacağı lige göre değerlendirilir. Örneğin Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ev İspanya 5 büyük lig olarak adlandırılırken; Rusya Yunanistan, Türkiye, Portekiz ligleri daha alt ligler olarak adlandırılabilir. Romanya, Macaristan, Sırbistan gibi ülkeler ise bir başka grup olarak adlandırılabilir. Bu sebeple kimi zaman oyuncunun hangi ligden hangi lige geldiği ve nasıl bir bedelle geldiği değişebilir.”

K5: “Oynadığı ligin değeri transfer ücretini etkiler. Örneğin 5 büyük lig olarak tabir edilen İngiltere, İspanya, Almanya, İtalya ve Fransa ligi futbolcuları diğer liglere göre daha değerlidir. Ayrıca bu liglerin popüler olması futbolcuları diğer liglere transfer etmeyi zorlaştırır.”

K6: ‘‘Hangi ligde oynadığı ve milli takım geçmişı gibi faktörler bu konuda en etken unsurlardır. Örneğın Batı Avrupa liglerindeki oyuncular Doğu ve Kuzey Avrupa liglerindeki oyunculara göre piyasa değerleri daha yüksektir. Liglerin zorluk derecesine göre transfer ücretlerindeki değişim doğru orantılıdır. Ligin zorluk derecesi arttıkça ücret de artış gösterir’’

Çalışmaya katılan katılımcıların ‘‘oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar’’ alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların belirli liglerin piyasa değeri diğer liglere göre daha yüksek olduğunu, dolayısıyla bu liglerde oynayan futbolcuların da aynı kalitede olsalar bile diğer ligdeki futbolcudan değerli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca futbolcunun oynadığı lig ile birlikte uluslararası müsabakalarda yer almasının da transfer ücretine etkisi olduğu ifade etmişlerdir.

6.1.2.5.Alt tema: Oynadığı pozisyon - mevki ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbirisi futbolcunun oynadığı pozisyon-mevki alt temasına ilişkin görüş bildirmemiştir.

6.1.2.6.Alt tema: Karakter - kişilik özellikleri-takıma uyumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 3’ü karakter - kişilik özellikleri-takıma uyumu alt temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

K3: ‘‘Seviye olarak yeterli görülen oyuncunun, oynatılmak istenen sisteme/taktiksel anlayışa yani takıma uyumlu olup olmadığı da önemlidir. Aksi halde ödenen ücret boşa gidebilir. Böyle bir oyuncuyu kulübünden koparmak kolay olmaz ve pazarlıkta satıcı kulüp bunu lehine kullanır. Ayrıca tüm kriterlere uygun olan oyuncunun saha dışındaki –kişilik- özelliklerini analiz ediyoruz.’’

K4: ‘‘Kimi zaman istatistikleri çok iyi, iyi ligler ve takımlarda oynamış oyuncular kişiliklerinden kaynaklı sorunlar sebebiyle piyasa değerinde ciddi düşüşler yaşayabilir. Özel yaşantı, iş ahlakı gibi konular oyuncunun değerini etkileyebilir.’’

K5: ‘‘Futbolcu karakteri ve aile hayatı belki transfer ücretine doğrudan etki etmiyor gibi görünür. Ama oyuncunun transferine karar verilirken önem arz eder. İşinde ve aile yaşamına dikkat eden oyuncuyu alırken risk faktörü azdır. Futbola odaklanması kolay olur. Bu durumda kulüp bu oyuncu için daha fazla ücret ödemeye razı olur.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların karakter - kişilik özellikleri alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun karakter-kişilik özelliklerinin takıma uyumunu kolaylaştırması, daha az problem çıkarması ve transferin daha az riskli duruma neden olması sebebiyle önem arz ettiği ve bunun sonucunda futbolcunun karakterinin transfer ücretine etki ettiği belirtilmiştir.

6.1.2.7.Alt tema: Bireysel sporcu hakları - ticari ve marka değeri ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 2'si futbolcunun bireysel haklarını - marka değeri alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu konudaki görüşler şu şekildedir.

K2: "Futbolcunun imajı ve popülaritesi transfer ücreti üzerinde etkilidir. Stada taraftar çeker ve forma satışını artırır. Bu sayede kulüp ekonomik gelir elde eder."

K4: "Özellikle scouting açısından bakıldığında sürat, teknik beceri, topla ilişkileri gibi becerileri standartların çok üzerinde olan oyuncular wonder kid (süper yetenek) olarak adlandırılıp ciddi transfer bedelleri ödenebilir. Sonuç olarak kulüp hem performans hem de taraftarın ilgisini kulübe çekeceği için ek geliri olan karlı bir yatırım olur."

Çalışmaya katılan katılımcıların bireysel sporcu hakları - ticari ve marka değeri alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların popüler futbolcuların stada taraftar çektiği, spor ürünlerinin satışında artışa sebep olmasından dolayı kulüp gelirini arttırdığı ifade etmişlerdir. Bu nedenle de kulüplerin futbolcu transfer ederken bu tür oyuncular için transfer ücretini yükseltmekten çekinmediklerini belirtmektedirler.

6.1.2.8.Alt tema: Sözleşme süresi ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 3'ü sözleşme süresi alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu görüşler şu şekildedir.

K1: "Değişkenliği sağlayan en önemli etkenlerden bir tanesi futbolcu sözleşme süresinin bitimine ne kadar kaldığıdır. Ya da yeni sözleşme imzalayıp imzalamadığıdır. Örneğin bahsettiğimiz gibi transfermarkt'da değeri 10 milyon Euro olan bir futbolcunun 3 sene daha sözleşmesi varsa bu oyuncu 40 milyona da giderse şaşırılmamız gerekir. Ama sözleşme süresinin bitimine 1 senesi kalmışsa bu oyuncunun 10 milyonken 2,5 milyona transfer olmuşsa buna da şaşırılmamak gerekir."

K2: ‘‘Futbolcunun transfer ücretini sözleşme süresinden kalan yıl etkiler. Eğer sözleşme süresinin bitimine az bir süre kaldı ise bu futbolcuyu piyasa değerinden daha uygun fiyata alabilirsiniz. Çünkü futbolcunun serbest kalmasına az bir süre kalmıştır.’’

K4: ‘‘Oyuncunun geçmiş kariyeri, aldığı başarılar, kazandığı kupalar ve oyuncunun kontratı da önemli bir yere sahiptir.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların görüşleri incelendiğinde futbolcunun kontratındaki kalan sözleşme süresi (yıl), özellikle 1 yıl ve daha kısa bir süre ise futbolcunun piyasa değerinin altında bir transfer ücreti ile transferinin gerçekleşmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir.

6.1.2.9.Alt tema: Sağlık durumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 2’i futbolcunun sağlık durumu alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu görüşler şu şekildedir.

K3: ‘‘Futbolcunun teknik, taktiksel, fiziksel (kondisyon ve sağlık durumu) ve mental anlamdaki durumu göz önüne alındıktan sonra, saha içerisindeki performansının değerlendirilmesi transfer sürecinde etkilidir.’’

K5: ‘‘Futbolcu son dönemlerinde çok sakatlanmış ise o futbolcuya olan şüpheli yaklaşım transfer ücretine olumsuz yansır. Çünkü kulüpler futbolcuya ödenecek ücretin heba olmasını istemezler. Her ne kadar sözleşme imzalamadan önce rutin sağlık kontrolleri yapılırsa bile oyun sırasındaki sakatlık riskini ölçemezsiniz. Bu yüzden oyuncunun son dönemdeki sakatlanma durumunu kontrol edip ona göre futbolcuyu transfer edersiniz.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların görüşü incelendiğinde her ne kadar futbolcu transfer öncesinde sağlık taramasından geçse de sakatlık riskinin ölçülemediği belirtilmiştir. Bu yüzden futbolcunun son dönemdeki sakatlık sürecinin incelendiğini ve sık sakatlık yaşıyor ise risk taşıdığından dolayı transfer ücretinde fiyat düşürücü etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir.

6.1.2.10. Alt tema: Diğer etkenler

6.1.2.10.1. Alt tema: Futbolcunun performansı ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 3'ü futbolcunun performansı ile ilgili görüş dile getirmiştir. Bu görüşler şu şekilde gerçekleşmiştir.

K2: "Futbolcunun son dönem performansındaki artış ve düşüş futbolcunun piyasa değerine göre transfer ücretine yön verir."

K3: "Futbolcunun teknik, taktiksel, fiziksel (kondisyon ve sağlık durumu) ve mental anlamdaki durumu göz önüne alındıktan sonra, saha içerisindeki performansının değerlendirilmesi transfer sürecinde etkilidir."

K4: "Futbolcunun güncel performansı, sezon başında ise bir önceki sezon son maçları, devre arasında ise o sezonun ilk yarısında oynadığı maç sayısı ve fiziki görünümü önem teşkil etmektedir."

Çalışmaya katılan katılımcıların görüşleri incelendiğinde futbolcunun son sezondaki performansının ve oynadığı oyun sayısının transfer ücretine etki ettiği belirtilmiştir.

6.1.3. TEMA: Alıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler

6.1.3.1. Alt tema: Ligdeki konumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcılardan 1'i alıcı kulübün ligdeki konumu ile ilgili görüş bildirmiştir. Bu görüş şu şekilde ifade edilmiştir.

K5: "Futbolcunun piyasa değeri ve transfer ücreti arasındaki değişikliklerde kulüp hedefleri etkilidir. Bir kulüp Avrupa kupalarında yer alacak ise ihtiyaç duyulmayan oyuncusunu satarken yıllık maaş masrafından kurtulmak için piyasa değerinden düşük bir ücrete oyuncuyu göndermekten çekinmez. Aksi durumda almak istediği futbolcu için de fazla ücret ödemekten çekinmez. Çünkü Avrupa kupalarındaki maçlarda başarılı olmak ister ve oradan gelecek olan gelire güvenir."

Çalışmaya katılan katılımcının kulüplerin ligdeki konumu alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde kulüplerin ligdeki konumunun ve hedefinin transfer ücreti üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Şampiyonluğu hedefleyen veya Avrupa kupalarında mücadele edecek kulüplerin futbolcu transfer ederken piyasa değerinin

üzerinde ücret ödemekten çekinmediğini, dolayısıyla transfer ücretini arttıran eylemlerde bulunduğunu belirtmiştir.

6.1.3.2.Alt tema: Transfer sezonu - transfer penceresi ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri transfer sezonu - transfer penceresi alt boyuta ilişkin görüş bildirmemiştir.

6.1.3.3.Alt tema: Ekonomik gelir ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 1'i kulüplerin ekonomik gelir ile ilgili görüş bildirmiştir. Katılımcının görüşü şu şekildedir.

K5: "Kulübün ekonomik durumu etkiler. Çünkü ekonomik açıdan güçlü olan kulüpler ödeme koşullarını düşünmeden istediği futbolcuyu alabilir. Çünkü geliri diğer kulüplerden çok yüksek olan büyük taraftar kitlesine sahip kulüpler vardır. Dolayısı ile küçük kulüpler sözleşmeler uzun süreli de olsa futbolcusunu elinde tutmakta zorlanır ve satmak zorunda kalır."

Çalışmaya katılan katılımcının ekonomik gelir alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde ekonomik yönden güçlü olan kulüplerin futbolcuyu almak için piyasa değerinden daha fazla ücret ödemekten çekinmediği dile getirilmiştir. Dolayısıyla ekonomik gelirin transfer ücretlerine olumlu yön verdiği görülmektedir.

6.1.3.4.Alt tema: Diğer etkenler

Görüşmeler sonucunda katılımcıların görüşleri incelendiğinde başka bir alt tema oluşturulamamıştır.

6.1.4. TEMA: Satıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler

6.1.4.1.Alt tema: Ligdeki konumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcılardan 1'i alıcı kulübün ligdeki hedefinin transfer ücretine etki ettiğini belirtmiştir. Bu görüş şu şekilde ifade edilmiştir.

K5: "Futbolcunun piyasa değeri ve transfer ücreti arasındaki değişikliklerde kulüp hedefleri etkilidir. Bir kulüp Avrupa kupalarında yer alıyor veya alacak ise ihtiyaç duyulmayan oyuncusunu satarken yıllık maaş masrafından kurtulmak için piyasa değerinden düşük bir ücrete oyuncuyu göndermekten çekinmez. Aksi durumda

almak istediği futbolcu için de fazla ücret ödemekten çekinmez. Çünkü Avrupa kupalarındaki maçlarda başarılı olmak ister ve oradan gelecek olan gelire güvenir.”

Çalışmaya katılan katılımcının kulüplerin ligdeki konumu alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde kulüplerin ligdeki konumunun ve hedefinin transfer ücreti üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Şampiyonluğu hedefleyen veya Avrupa kupalarında mücadele edecek kulüplerin futbolcu transfer ederken piyasa değerinin üzerinde ücret ödemekten çekinmediğini, dolayısıyla transfer ücretini arttıran eylemlerde bulunduğunu belirtmiştir.

6.1.4.2.Alt tema: Transfer sezonu - transfer penceresi ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri transfer sezonu alt boyuta ilişkin görüş bildirmemiştir.

6.1.4.3.Alt tema: Ekonomik gelir ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 1'i kulüplerin ekonomik gelir ile ilgili görüş bildirmiştir. Katılımcının görüşü şu şekildedir.

K2: “Futbolcunun mevcut kulübünün ekonomik gücü etkiler. Eğer ekonomik yönden rahat bir durumda ise tok satıcı durumundadır. Dolayısıyla futbolcunun transfer ücretinde en uygun teklifi alana kadar pazarlıkları devam ettirir.”

K5: “Kulübün ekonomik durumu etkiler. Çünkü ekonomik açıdan güçlü olan kulüpler ödeme koşullarını düşünmeden istediği futbolcuyu alabilir. Çünkü geliri diğer kulüplerden çok yüksek olan büyük taraftar kitlesine sahip kulüpler vardır. Dolayısı ile küçük kulüpler sözleşmeler uzun süreli de olsa futbolcusunu elinde tutmakta zorlanır ve satmak zorunda kalır. ‘

Çalışmaya katılan katılımcının ekonomik gelir alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde ekonomik yönden güçlü olan kulüpler futbolcuyu almak için piyasa değerinden daha fazla ücret ödemekten çekinmediği dile getirilmiştir. Dolayısıyla ekonomik gelirin transfer ücretlerine yön verdiği görülmektedir.

6.1.4.4.Alt tema: Diğer etkenler ile ilgili görüşler

Görüşmeler sonucunda katılımcıların görüşleri incelendiğinde başka bir alt tema oluşturulamamıştır.

6.2.Futbolcu Alımı Gerçekleşme Sürecindeki Görüşler

Katılımcılar futbolcu satışı ile alımı sürecinde transfer ücretini etkileyen etmenlerin benzer olduğunu belirtmişlerdir. Bu yüzden futbolcu satışı sürecinde ifade ettikleri görüşleri futbolcu alımı bölümünde de benzer ifadeler bulgular olarak sunulmuştur.

Soru 2: Sporcu temsilcisinin (menajerin) transfer sürecinde kulüp ve futbolcu açısından transfer ücretine etkisi nedir?

Katılımcıların ikinci soruya verdikleri yanıtlar önceden oluşturulan temalar ve alt temalara göre sırasıyla sunulmuş ve önceden belirlenmeyen tema ve alt temalar ise mevcut tema ve alt temalara eklemiştir.

6.2.1. TEMA: Sporcu temsilcisi (menajer) ile ilgili görüşler

6.2.1.1.Alt tema: Temsilci - kulüp ilişkileri ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların kulüp adına çalışan spor temsilcilerinin transfer sürecinde transfer ücretine etkisinin olduğunu şu ifadeler ile belirtmiştir.

K1: “Alırken de şöyle bir faydası olur. Bazı menajerlerin bazı kulüpler ile yakınlıklarını bilirsiniz ve o kulüplere yaklaşırken o menajerler vasıtasıyla yaklaşmak kulübünüze avantaj sağlar. Örneğin ben bir X kulübe gittiğimde Danimarka’da “ben sizin bu oyuncunuzu istiyorum ne kadardır” dediğimde adamlar mutlu olacaklardır. Çünkü bir kulüp onlara geliyor ve istediği kadar yüksek ücret talep edebilir. Ancak bu menajer vasıtasıyla “sizin bu oyuncunuzu şu kadara satabilirim” diye gitmesi her zaman fiyatı düşürecektir. Kulüpler arasındaki menajerin görevi budur.”

K2: “Menajerlik müessesesinin futbol endüstrisindeki transfer bedellerine etkisi genelde ücretlerin yükselmesi şeklinde olmaktadır. Tam tersine transferin piyasa fiyatından düşük ücretlere gerçekleşmesine etki ettiği durumlar olmaktadır. Diğer kulüplerle ilişkilerini kullanarak (içsel bilgilerden faydalanarak) talep edilen bonservis bedelini karşılayacak teklif getirebilmektedir.”

K3: “Kulüp adına çalışan menajer, diğer kulüpler ile olan ilişkilerini kullanarak kulübe futbolcu için en iyi rakamı getirir.”

K4: Bu durum futbolcu alışında ise özellikle yurtdışındaki kulüplerle ilişkileri iyi olan menajerler bazı oyuncuları daha uygun şartlarda kulüplerden çıkarma şansına

sahip olmakta. Örneğin uzun yıllar yurtdışı kulüpleri ile başarılı işler yapmış bir menajerin güvenilirliği yüksek olduğu için ikna etmede daha başarılı olabilir. Tabii ki tüm bu süreçlerde oyuncunun geleceği kulübün dinamikleri büyük önem arz etmektedir.

K5: “Almak istediğimiz futbolcu için o kulüp ile iyi ilişkileri olan menajere kulübümüz adına alabileceğimiz en iyi rakamı bize getirmesini istiyoruz. Bu sayede futbolcuyu menajer daha uygun transfer ücreti ile bize getiriyor.”

K6: “Futbolcunun resmi menajeri varsa tabii ilk onunla görüşüyoruz ve karşı kulübün talebini düşürmesini söylüyoruz ve cüzi bir miktar komisyon öneriyoruz. Menajer kulübümüzün taleplerini yerine getirmek için transfer ücretini düşürmeye çalışır.”

Çalışmaya katılan katılımcıların temsilci - kulüp ilişkileri alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde belirli bir komisyon bedeliyle kulüp adına çalışan temsilcilerin kulübe en iyi teklifi getirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bunun olması için iyi ilişkilere sahip menajer ile çalışmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

6.2.1.2.Alt tema: Temsilci - futbolcu ilişkileri ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların temsilci-futbolcu ilişkilerine yönelik görüşlerinden anladığımız, temsilcinin daha çok futbolcu maaşı ile ilgili konularda futbolcuya olumlu anlamda faydalı olduğu üzerinde durulmuştur. Katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir.

K1: “Futbolcular bana göre dünyanın genelinde eğitim seviyesi çok yüksek kişiler değildirler ve de futbol yüksek rakamlara dayanan bir iş. Futbolcuların bu konuda bir temsilciye ihtiyaçları vardır. Menajerlerin ben (genelde iyi çalışan menajerlerin) futbolcuların haklarını iyi savunduğunu ve ücret (yıllık ücreti, maaşı) konusunda kendilerinin alabileceğinin kat ve kat fazlasını aldığını düşünüyorum.”

K2: “Menajerlik müessesesinin futbolcu açısından istisnai durumlar dışında alacağı maaşa olumlu yönde çalışmaktadır.”

K3: “Futbolcu menfaatine geldiğimizde oyuncular genelde kendi maaşlarını konuşmakta profesyonel hareket edemezler ve bunu konuşmak istemezler. Onların yaptığı iş daha çok sahadadır ve menajerin bunları değerlendirmesini isterler. Aynı

zamanda sporcuların birebir kulüplerle görüştüğünde bazen insanları kırmama ve onlara cevap verememe, hayır diyememe durumu vardır ve bu durumda kendileri daha dezavantajlı kalkarlar masadan. Bunu engellemek için menajerlerini kullanırlar.”

K4: “Futbolcu menajerlik ilişkilerinde transfer ücretinden ziyade futbolcunun maaşı için daha çok çaba gösterir. Menajer temsil ettiği futbolcunun daha yüksek ücret alması sağlar.”

K5: “Futbolcuyu temsilen çalışan menajerin futbolcu adına yaptığı görüşmelerde genellikle futbolcunun yıllık ücretinin pazarlığı daha önemlidir. Menajerin futbolcu adına en iyi maaşı ödeyebilecek kulübe transferinin gerçekleşmesini sağlar.”

K6: “Menajerler kötü polis oynayabilir. Daha çok ücret istemek için bekletebilirler. Farklı alternatifler gerçekten de çıkartabilir ve farklı rakamlarda getirebilirler. Dolayısıyla rakipten gelecek bir teklifi esas gitmek istediği kulübün önüne de koyabilir. Hatta fiyat avantajı da sağlayabilir. Bu da futbolcu adına hareket ettiğinde avantajlı duruma geçirecektir.”

Çalışmaya katılan katılımcıların temsilci - futbolcu ilişkileri alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcuların transfer görüşmesi gerçekleşirken istedikleri ücrette anlayamayıp masadan kalktıklarını ve bu yüzden sporcu temsilcisine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Temsilciler bu konularda daha başarılı sonuçlar elde ettiğini belirten katılımcılar temsilcilerin futbolcu adına transfer ücretine değil de daha çok futbolcunun yıllık ücretine etkisinin olduğunu ifade etmektedirler.

Soru 3: Futbolcunun "piyasa değeri" ve "transfer ücreti" arasındaki değişkenliği sağlayan etkenler nelerdir ve neden etkilidir?

Katılımcıların üçüncü soruya verdikleri yanıtlar önceden oluşturulan temalar ve alt temalara göre sırasıyla sunulmuş ve önceden belirlenmeyen tema ve alt temalar ise mevcut tema ve alt temalara eklemiştir.

6.2.2. TEMA: Futbolcu nitelikleri ile ilgili görüşler

6.2.2.1. Alt tema: Kadro durumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiç biri kadro durumu ile ilgili görüş bildirmemiştir.

6.2.2.2.Alt tema: Yaşı ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan 4 katılımcı transfer ücretine etki eden etmenlerden futbolcunun yaşı alt teması ile ilgili görüş bildirmiştir. Katılımcılara ait görüşler şu şekilde sunulmuştur.

K1: “Yaşı yine etkilidir. Ama yaşı da ben sözleşme süresiyle birleştiriyorum. Çünkü 30 yaşın üzeri bir oyuncunun sözleşme süresi de az kaldıysa zaten kulübü ona izin verecektir son bir iyi sözleşme imzalaması için. Daha ucuz bir ücrete gidebilir.” Bunun dışında oyuncunun vaat ettiği potansiyel önemlidir. Şimdi günümüzde U19 milli takımlarında izlediği oyuncuyu bir anda transfermarkt’a değeri 500 bin Euro gözükürken 8 milyon Euro’ya transfer edildiğini görebilirsiniz. Çünkü orada kulüplerin scoutları belli kriterlere göre değerlendiriyorlar ve oyuncunun ileride bu seviyeyi görebileceğine inanıyorlar. Kulüplerin de böyle inandığı gözler var. Ve gözünü kırpmadan bu ücreti ödeyebiliyor.”

K3: “Futbolcunun genç bir futbolcu olarak gelecek vadetmesi de transfer ücretine etki eder. Kulüpler genç futbolculara yatırım olarak bakarak ilerleyen dönem satışından gelir elde edeceğini düşünür ve daha yüksek ücret ödemekten çekinmez.”

K5: “Etkenlerden diğeri ise oyuncunun yaşıdır. Oyuncunun yaşının genç olması performansının ilerleyen yaşlarda artacağı öngörüsü oluşturur. Bu yüzden kulüpler genç oyuncular için piyasa değerinin çok üstünde transfer ücreti öderler. Sebebi ilerleyen yaşlarda tekrar oyuncuyu zarar etmeden satabilecek olmasıdır.”

K6: “Futbolcunun yaşı transfer ücretinde etkilidir. Genç oyuncuyu piyasa değerinin çok üzerinde bir ücretle transfer edersen. Çünkü sonrasında tekrar satın verdiğiniz parayı kurtarma durumunuz vardır. Aksine yaşı daha büyük tecrübeli oyuncuları ise daha sonra satış yapma ihtimalinin az olması sebebiyle daha düşük bonservis ücretiyle alabilirsiniz.”

Çalışmaya katılan katılımcıların 4’ünün futbolcunun yaşı alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun yaşının transfer ücretine etkisi olduğu görülmektedir. Katılımcılar özellikle genç yaştaki futbolcuların gelecekteki potansiyelleri dolayısıyla yaşı küçük olan futbolcuların transfer ücretine etkisinin olumlu anlamda olduğu belirtmişlerdir.

6.2.2.3.Alt tema: Ulusal kimlik - yabancı kontenjanı ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 2'si transfer ücretine etki eden etmenler için futbolcunun ulusal kimlik alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu görüş şu şekilde ifade edilmiştir.

K5: "Yerli ve yabancı kontenjanı da transfer ücretlerinde etkilidir. Özellikle yabancı kontenjanının az olduğu zamanlarda iyi yerli oyuncuya ihtiyaç duyarsınız. Ayrıca şampiyonluk hedefi olan veya Avrupa kupalarında mücadele eden takımlar iyi yerli oyuncuları alabilmek için ligindeki diğer takımlarla sıkı pazarlığa girmek zorundadır. Bu yüzden de oyuncunun mevcut kulübü lehine olan yerli zorunluluğu ile değerinin çok üzerinde bir ücretle oyuncusunu satar. Şu andaki mevcut sistem yabancı kontenjanının yüksek olması yerli oyuncunun değerini olması gereken yere geri çekmiştir."

K6: "Oyuncunun ülkesi yani bağlı bulunduğu ulus önemli bir unsurdur. Çünkü ait olduğu ülkenin futbol piyasası burada önemlidir. Afrika'daki bir ülkede yetişmiş bir Afrikalı oyuncu ile Avrupa'da yetişmiş bir Afrikalı oyuncu aynı değerde değildir. Yetiştigi ülkenin futbol eğitim seviyesinin tanınırlığı önemlidir. İlerleyen kariyerlerinde değişiklik olabilir ama ilk etapta Afrika'da yetişen dezavantajlıdır."

Çalışmaya katılan katılımcıların ulusal kimlik - yabancı kontenjanı alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, ulusal kimlik - yabancı kontenjanının transfer ücretine etkisi olduğu görülmüştür. Katılımcılardan biri yetiştigi ulusun futbol piyasasındaki yerinin önemli olduğuna vurgu yaparken, diğeri ise ülkemizde yabancı kontenjanının düşük olduğu dönemde yerli futbolcuların transfer ücretinin olması gerekenden çok olduğunu belirtmiştir.

6.2.2.4.Alt tema: Oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların tümü (6'sı) transfer ücretine etki eden etmenlerden oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar alt temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

K1: "Futbolcunun piyasa değerini değiştiren en büyük şeylerden bir tanesi de alt yaş gruplarında oynanan uluslararası turnuvalar. Orada bir oyuncunun sergilediği performans da çok etkili oluyor. Günümüzde piyasa değerleri ile transfer değerleri o

kadar çok değişiyor ki bir oyuncunun piyasa değerini 6 ya 7 ye katladığını 6 ay içerisinde görebiliyorsunuz. 6 aylık iyi bir performans onun transfer ücretinin fahiş bir fiyata çıkmasına sebep olabiliyor. Önemli olan burada kulüplerin oyuncuları tanınması belli bir kaliteleri olduğuna inanması ve Türk kulüpleri için söylüyorum dip, (top) (performansının zirvesi) yaptığı dönemde kulüplerin oyuncuyu transfer etmesi. Oynadığı ligin kalitesi, ülkemizde hatta çok tartışılan bir konu; Cenk Tosun 24-26 milyon Euro ya gitti, belki Fransa liginde bu performansı gösterse idi Alexandre Lacazette gibi daha üst bir ücrete transfer olurdu. O yüzden liglerin belli rakamları var gibi gözüküyor. Bunlarda nasıl artıyor? O ligden giden oyuncular iyi performans sergiledikçe ligin güvenilirliği artıyor ve bu da transfer ücretlerine etki sağlıyor. Örneğin Portekiz ligi ile bizim ligimizi kıyaslamak mümkün değil. Bazen aynı kalitede oyuncular 4-5 katı fark oluyor transfer ücretlerinde.”

K2: “Futbolcunun oynadığı ligde; benzer profildeki futbolcular için ve kulüplerde yapılan yakın geçmiş satışları transfer ücretini etkiler. Örneğin; aynı profildeki bir futbolcuya daha popüler liglerde 20 milyon euro ödenirken daha düşük bir ligde bu rakam çok daha az olur. Sebebi o ligden transfer olan futbolcuların gittikleri kulüpteki başarı oranıdır. Bu oran arttıkça bu lig için ödenen transfer ücreti de artar. Ayrıca futbolcuların üst düzey uluslararası kulüp ve milli/ulus maçlarında yer alması da etkilidir.”

K3: “Satın almak isteyen kulübün ligine, oyuncu kalitesi ve seviyesi açısından uygun olup olmadığı önemlidir.”

K4: “Bir oyuncunun oynadığı lig transfer olacağı lige göre değerlendirilir. Örneğin Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ev İspanya 5 büyük lig olarak adlandırılırken; Rusya Yunanistan, Türkiye, Portekiz ligleri daha alt ligler olarak adlandırılabilir. Romanya, Macaristan, Sırbistan gibi ülkeler ise bir başka grup olarak adlandırılabilir. Bu sebeple kimi zaman oyuncunun hangi ligden hangi lige geldiği ve nasıl bir bedelle geldiği değişebilir.”

K5: “Oynadığı ligin değeri transfer ücretini etkiler. Örneğin 5 büyük lig olarak tabir edilen İngiltere, İspanya, Almanya, İtalya ve Fransa ligi futbolcuları diğer liglere göre daha değerlidir. Ayrıca bu liglerin popüler olması futbolcuları diğer liglere transfer etmeyi zorlaştırır.”

K6: ‘‘Hangi ligde oynadığı ve milli takım geçmişı gibi faktörler bu konuda en etken unsurlardır. Örneğın Batı Avrupa liglerindeki oyuncular Doğu ve Kuzey Avrupa liglerindeki oyunculara göre piyasa değerleri daha yüksektir. Liglerin zorluk derecesine göre transfer ücretlerindeki değişim doğru orantılıdır. Ligin zorluk derecesi arttıkça ücret de artış gösterir’’

Çalışmaya katılan katılımcıların ‘‘oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar’’ alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların belirli liglerin piyasa değeri diğer liglere göre daha yüksek olduğunu, dolayısıyla bu liglerde oynayan futbolcuların da aynı kalitede olsalar bile diğer ligdeki futbolcudan değerli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca futbolcunun oynadığı lig ile birlikte uluslararası müsabakalarda yer almasının da transfer ücretine etkisi olduğu ifade etmişlerdir.

6.2.2.5.Alt tema: Oynadığı pozisyon - mevki ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbirisi futbolcunun oynadığı pozisyon - mevki alt temasına ilişkin görüş bildirmemiştir.

6.2.2.6.Alt tema: Karakter-kişilik özellikleri-takıma uyumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 3’ü karakter-kişilik özellikleri - takıma uyumu alt temasına ilişkin görüş bildirmiştir. Katılımcıların görüşleri şu şekildedir.

K3: ‘‘Seviye olarak yeterli görülen oyuncunun, oynatılmak istenen sisteme/taktiksel anlayışa yani takıma uyumlu olup olmadığı da önemlidir. Aksi halde ödenen ücret boşa gidebilir. Böyle bir oyuncuyu kulübünden koparmak kolay olmaz ve pazarlıkta satıcı kulüp bunu lehine kullanır. Ayrıca tüm ölçütlere uygun olan oyuncunun saha dışı – karakter/kişilik özellikleri - analiz ediyoruz.’’

K4: ‘‘Kimi zaman istatistikleri çok iyi, iyi ligler ve takımlarda oynamış oyuncular kişiliklerinden kaynaklı sorunlar sebebiyle piyasa değerinde ciddi düşüşler yaşayabilir. Özel yaşantı, iş ahlakı gibi konular oyuncunun değerini etkileyebilir.’’

K5: ‘‘Futbolcu karakteri ve aile hayatı belki transfer ücretine doğrudan etki etmiyor gibi görünür. Ama oyuncunun transferine karar verilirken önem arz eder. İşinde ve aile yaşamına dikkat eden oyuncuyu alırken risk faktörü azdır. Futbola odaklanması kolay olur. Bu durumda kulüp bu oyuncu için daha fazla ücret ödemeye razı olur.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların karakter - kişilik özellikleri-takıma uyum alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun karakter - kişilik özelliklerinin takıma uyumunu kolaylaştırması, daha az problem çıkarması ve transferin daha az riskli duruma neden olması sebebiyle önem arz ettiği ve bunun sonucunda futbolcunun karakterinin transfer ücretine etki ettiği belirtilmiştir.

6.2.2.7.Alt tema: Bireysel sporcu hakları - ticari ve marka değeri ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 2'si futbolcunun bireysel haklarını-marka değeri alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu konudaki görüşler şu şekildedir.

K2: "Futbolcunun imajı ve popülaritesi transfer ücreti üzerinde etkilidir. Stada taraftar çeker ve forma satışını arttır. Bu sayede kulüp ekonomik gelir elde eder."

K4: "Özellikle scouting açısından bakıldığında sürat, teknik beceri, topla ilişkileri gibi becerileri standartların çok üzerinde olan oyuncular wonder kid (süper yetenek) olarak adlandırılıp ciddi transfer bedelleri ödenebilir. Sonuç olarak kulüp hem performans hem de taraftarın ilgisini kulübe çekeceği için ek geliri olan karlı bir yatırım olur."

Çalışmaya katılan katılımcıların bireysel sporcu hakları - ticari ve marka değeri alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların popüler futbolcuların stada taraftar çektiği, spor ürünlerinin satışında artışa sebep olmasından dolayı kulüp gelirini arttırdığı ifade etmişlerdir. Bu nedenle de kulüplerin futbolcu transfer ederken bu tür oyuncular için transfer ücretini yükseltmekten çekinmediklerini belirtmektedirler.

6.2.2.8.Alt tema: Sözleşme süresi ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 3'ü sözleşme süresi alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu görüşler şu şekildedir.

K1: "Değişkenliği sağlayan en önemli etkenlerden bir tanesi futbolcu sözleşme süresinin bitimine ne kadar kaldığıdır. Ya da yeni sözleşme imzalayıp imzalamadığıdır. Örneğin bahsettiğimiz gibi transfermarkt'da değeri 10 milyon Euro olan bir futbolcunun 3 sene daha sözleşmesi varsa bu oyuncu 40 milyona da giderse şaşırılmamız gerekir. Ama sözleşme süresinin bitimine 1 senesi kalmışsa bu oyuncunun 10 milyonken 2,5 milyona transfer olmuşsa buna da şaşırılmamak gerekir."

K2: ‘‘Futbolcunun transfer ücretini sözleşme süresinden kalan yıl etkiler. Eğer sözleşme süresinin bitimine az bir süre kaldı ise bu futbolcuyu piyasa değerinden daha uygun fiyata alabilirsiniz. Çünkü futbolcunun serbest kalmasına az bir süre kalmıştır.’’

K4: ‘‘Oyuncunun geçmiş kariyeri, aldığı başarılar, kazandığı kupalar ve oyuncunun kontratı da önemli bir yere sahiptir.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların görüşleri incelendiğinde futbolcunun kontratındaki kalan sözleşme süresi (yıl), özellikle 1 yıl ve daha kısa bir süre ise futbolcunun piyasa değerinin altında bir transfer ücreti ile transferinin gerçekleşmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir.

6.2.2.9.Alt tema: Sağlık durumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 2’i futbolcunun sağlık durumu alt temasına ilişkin görüş belirtmiştir. Bu görüşler şu şekildedir.

K3: ‘‘Futbolcunun teknik, taktiksel, fiziksel (kondisyon ve sağlık durumu) ve mental anlamdaki durumu göz önüne alındıktan sonra, saha içerisindeki performansının değerlendirilmesi transfer sürecinde etkilidir.’’

K5: ‘‘Futbolcu son dönemlerinde çok sakatlanmış ise o futbolcuya olan şüpheli yaklaşım transfer ücretine olumsuz yansır. Çünkü kulüpler futbolcuya ödenecek ücretin heba olmasını istemezler. Her ne kadar sözleşme imzalamadan önce rutin sağlık kontrolleri yapılsa bile oyun sırasındaki sakatlık riskini ölçemezsiniz. Bu yüzden oyuncunun son dönemdeki sakatlanma durumunu kontrol edip ona göre futbolcuyu transfer edersiniz.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların görüşü incelendiğinde her ne kadar futbolcu transfer öncesinde sağlık taramasından geçse de sakatlık riskinin ölçülemediği belirtilmiştir. Bu yüzden futbolcunun son dönemdeki sakatlık sürecinin incelendiğini ve sık sakatlık yaşıyor ise risk taşıdığından dolayı transfer ücretinde fiyat düşürücü etkiye sahip olduğu görülmüştür.

6.2.2.10. Alt tema: Diğer etkenler

6.2.2.10.1. Alt tema: Futbolcunun performansı ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 3'ü futbolcunun performansı ile ilgili görüş dile getirmiştir. Bu görüşler şu şekilde gerçekleşmiştir.

K2: ‘‘Futbolcunun son dönem performansındaki artış ve düşüş futbolcunun piyasa değerine göre transfer ücretine yön verir.’’

K3: ‘‘Futbolcunun teknik, taktiksel, fiziksel (kondisyon ve sağlık durumu) ve mental anlamdaki durumu göz önüne alındıktan sonra, saha içerisindeki performansının değerlendirilmesi transfer sürecinde etkilidir.’’

K4: ‘‘Futbolcunun güncel performansı, sezon başında ise bir önceki sezon son maçları, devre arasında ise o sezonun ilk yarısında oynadığı maç sayısı ve fiziki görünümü önem teşkil etmektedir.’’

Çalışmaya katılan katılımcıların görüşleri incelendiğinde futbolcunun son sezondaki performansının ve oynadığı oyun sayısının transfer ücretine etki ettiği belirtilmiştir.

6.2.3. TEMA: Alıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler

6.2.3.1. Alt tema: Ligdeki konumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcılardan 1'i alıcı kulübün ligdeki hedefinin transfer ücretine etki ettiğini belirtmiştir. Bu görüş şu şekilde ifade edilmiştir.

K5: ‘‘Futbolcunun piyasa değeri ve transfer ücreti arasındaki değişikliklerde kulüp hedefleri etkilidir. Bir kulüp Avrupa kupalarında yer alıyor veya alacak ise ihtiyaç duyulmayan oyuncusunu satarken yıllık maaş masrafından kurtulmak için piyasa değerinden düşük bir ücrete oyuncuyu göndermekten çekinmez. Aksi durumda almak istediği futbolcu için de fazla ücret ödemekten çekinmez. Çünkü Avrupa kupalarındaki maçlarda başarılı olmak ister ve oradan gelecek olan gelire güvenir.’’

Çalışmaya katılan katılımcının kulüplerin ligdeki konumu alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde kulüplerin ligdeki konumunun ve hedefinin transfer ücreti üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Şampiyonluğu hedefleyen veya Avrupa kupalarında mücadele edecek kulüplerin futbolcu transfer ederken piyasa değerinin

üzerinde ücret ödemekten çekinmediğini, dolayısıyla transfer ücretini arttıran eylemlerde bulunduğunu belirtmiştir.

6.2.3.2.Alt tema: Transfer sezonu - transfer penceresi ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri transfer sezonu alt boyuta ilişkin görüş bildirmemiştir.

6.2.3.3.Alt tema: Ekonomik gelir ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 1'i kulüplerin ekonomik gelir ile ilgili görüş bildirmiştir. Katılımcının görüşü şu şekildedir.

K5: "Kulübün ekonomik durumu etkiler. Çünkü ekonomik açıdan güçlü olan kulüpler ödeme koşullarını düşünmeden istediği futbolcuyu alabilir. Çünkü geliri diğer kulüplerden çok yüksek olan büyük taraftar kitlesine sahip kulüpler vardır. Dolayısı ile küçük kulüpler sözleşmeler uzun süreli de olsa futbolcusunu elinde tutmakta zorlanır ve satmak zorunda kalır."

Çalışmaya katılan katılımcının ekonomik gelir alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde ekonomik yönden güçlü olan kulüplerin futbolcuyu almak için piyasa değerinden daha fazla ücret ödemekten çekinmediği dile getirilmiştir. Dolayısıyla ekonomik gelirin transfer ücretlerine olumlu yön verdiği görülmektedir.

6.2.3.4.Alt tema: Diğer etkenler

Görüşmeler sonucunda katılımcıların görüşleri incelendiğinde başka bir alt tema oluşturulamamıştır.

6.2.4. TEMA: Satıcı kulüp nitelikleri ile ilgili görüşler

6.2.4.1.Alt tema: Ligdeki konumu ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcılardan 1'i alıcı kulübün ligdeki hedefinin transfer ücretine etki ettiğini belirtmiştir. Bu görüş şu şekilde ifade edilmiştir.

K5: "Futbolcunun piyasa değeri ve transfer ücreti arasındaki değişikliklerde kulüp hedefleri etkilidir. Bir kulüp Avrupa kupalarında yer alıyor veya alacak ise ihtiyaç duyulmayan oyuncusunu satarken yıllık maaş masrafından kurtulmak için piyasa değerinden düşük bir ücrete oyuncuyu göndermekten çekinmez. Aksi durumda

almak istediği futbolcu için de fazla ücret ödemekten çekinmez. Çünkü Avrupa kupalarındaki maçlarda başarılı olmak ister ve oradan gelecek olan gelire güvenir.”

Çalışmaya katılan katılımcının kulüplerin ligdeki konumu alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde kulüplerin ligdeki konumunun ve hedefinin transfer ücreti üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Şampiyonluğu hedefleyen veya Avrupa kupalarında mücadele edecek kulüplerin futbolcu transfer ederken piyasa değerinin üzerinde ücret ödemekten çekinmediğini, dolayısıyla transfer ücretini arttıran eylemlerde bulunduğunu belirtmiştir.

6.2.4.2.Alt tema: Transfer sezonu - transfer penceresi ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri transfer sezonu alt boyuta ilişkin görüş bildirmemiştir.

6.2.4.3.Alt tema: Ekonomik gelir ile ilgili görüşler

Araştırmaya katılan katılımcıların 1'i kulüplerin ekonomik gelir ile ilgili görüş bildirmiştir. Katılımcının görüşü şu şekildedir.

K2: “Futbolcunun mevcut kulübünün ekonomik gücü etkiler. Eğer ekonomik yönden rahat bir durumda ise tok satıcı durumundadır. Dolayısıyla futbolcunun transfer ücretinde en uygun teklifi alana kadar pazarlıkları devam ettirir.”

K5: “Kulübün ekonomik durumu etkiler. Çünkü ekonomik açıdan güçlü olan kulüpler ödeme koşullarını düşünmeden istediği futbolcuyu alabilir. Çünkü geliri diğer kulüplerden çok yüksek olan büyük taraftar kitlesine sahip kulüpler vardır. Dolayısı ile küçük kulüpler sözleşmeler uzun süreli de olsa futbolcusunu elinde tutmakta zorlanır ve satmak zorunda kalır. ‘

Çalışmaya katılan katılımcının ekonomik gelir alt temasına ilişkin görüşü incelendiğinde ekonomik yönden güçlü olan kulüpler futbolcuyu almak için piyasa değerinden daha fazla ücret ödemekten çekinmediği dile getirilmiştir. Dolayısıyla ekonomik gelirin transfer ücretlerine yön verdiği görülmektedir.

6.2.4.4.Alt tema: Diğer etkenler ile ilgili görüşler

Görüşmeler sonucunda katılımcıların görüşleri incelendiğinde başka bir alt tema oluşturulamamıştır.

7. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu tez çalışması profesyonel futbolcu transfer ücretleri konusu üzerine yazılmış literatürde yer alacak ilk Türkçe kaynaklardan biri olma özelliği taşımasının yanında bu konuyla ilgili olarak Spor Bilimleri alanında yapılan ilk çalışmalardan biri olmaktadır. Transfer ücretleri konusu üzerine akademik alanda yararlanılabilecek Türkçe kaynaklar yok denecek kadar kısıtlıdır. Bu nedenle bu araştırmada daha çok yabancı kaynaklardan faydalanılmıştır.

Futbol endüstrisinin gelişmesi ile birlikte futbol kulüplerinin gelirleri artmıştır. Böylelikle sportif başarı elde etmek isteyen kulüpler en iyi futbolcuları kulüplerine transfer etmeye çalışmaktadırlar. Bunu gerçekleştirmek isteyen büyük kulüpler diğer kulüplerin tüm takım maliyetini karşılayabilecek ücretleri bazen bir oyuncu transfer ücreti olarak ödemektedirler. Bundan yola çıkarak bu çalışmada transfer ücretlerinin hangi etkenlere göre belirlendiğini ortaya koymak ve spor yöneticilerinin hangi etkenler üzerinde durduğunu görmek çalışmamızın amacı olmuştur. Bu doğrultuda Türkiye Spor Toto Süper Ligindeki futbol kulüplerinde yer alan transferden sorumlu 6 yönetici ile görüşülmüş ve bu konu ile ilgili olarak görüşleri alınmıştır.

Bu çalışmada bir futbolcunun hem satışında hem de alımında transfer ücretlerini belirleyen etkenlerin neler olduğunu değerlendirmek hedeflenmiş fakat katılımcılar ile yapılan görüşmelerde her iki durumda da aynı etkenlerin etkili olduğu ifade edilmiştir. Bu durum araştırma için bir sınırlılık oluşturmuş olup, bulgular tek bir bakış açısıyla değerlendirilip tartışılmıştır.

Yapılan kaynak araştırması ve literatür taramasından sonra transfer ücretinin belirlenmesi “futbolcu nitelikleri, sporcu temsilcisi, alıcı kulüp nitelikleri ve satıcı kulüp nitelikleri” olmak üzere 4 ana tema üzerinden değerlendirildiği görülmüş ve bu çalışmada da yapılan görüşmeler bu 4 ana tema üzerinden oluşturulmuş olup alt temalar ile birlikte incelenmiştir. Katılımcıların görüşleri incelendikten sonra ortaya çıkan diğer dikkat çekici görüşler alt tema olarak çalışma sonucunda değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların görüşleri incelendiğinde “sporcu temsilcisi” ana teması altında “temsilci-kulüp ilişkileri” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde belirli bir komisyon bedeliyle kulüp adına çalışan temsilcilerin kulübe

en iyi teklifi getirmeye çalıştıklarını ifade ederek, transfer sürecinde iyi ilişkilere sahip sporcu temsilcilerinin transfer ücretinde etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “sporcu temsilcisi” ana teması altında “temsilci-futbolcu ilişkileri” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcuların transfer görüşmesi gerçekleşirken istedikleri ücrette anlaşamayıp masadan kalktıklarını ve bu yüzden sporcu temsilcisine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Temsilcilerin bu konularda daha başarılı sonuçlar elde ettiğini belirten katılımcılar temsilcilerin futbolcu adına transfer ücretine değil de daha çok futbolcunun yıllık ücretine etkisinin olduğunu ifade etmektedirler. Benzer şekilde İmamoğlu ve ark.,’nın (2007) araştırmasına katılan TFF vasıtasıyla FIFA Lisanslı Temsilci unvanını almaya hak kazanmış temsilcilerin %86,7-%85’i öncelikli olarak, temsil ettikleri futbolculara “iyi bir takıma transfer” ve “iyi bir ücrete transfer” hizmetlerini sunmakta olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “kadro durumu” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun kadro durumunun transfer ücretine etki ettiğine dair hiçbir görüş bildirilmemiştir. Fakat Chan (2009) çalışmasında kadro durumu ne kadar yüksek ise transfer ücret değerinin de yükselmekte olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “yaşı” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun yaşının transfer ücretine etkisi olduğu görülmektedir. Katılımcılar özellikle genç yaşta futbolcuların gelecekteki potansiyelleri dolayısıyla transfer ücretine etkisinin olumlu anlamda olduğu ve futbol yaşantılarının sonlarına özellikle 30 yaş sonrasında transfer ücretlerinde düşüşe geçtiğini belirtmişlerdir. Yaşın transfer ücreti üzerinde özel bir önemi olduğuna değinen Van den Berg (2011) 24-25 yaştan sonra yaşın transfer ücreti üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Chan (2009) ise çalışmasında bu dönemler ile ilgili olarak transfer ücretlerini yaş gruplarına göre sabit bir değerlemeyi dilimlere ayırarak düzenlenebileceğini ve 21-25 yaş aralığına ve daha gencine daha yüksek değerde transfer ücreti ödenebileceğini ifade etmiştir. De Sousa Martins (2015) bir oyuncunun yaşının, oyuncunun değerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu,

potansiyelin deneyimden daha pahalı olduğunu gösteren son dönemdeki genç futbolcu transferlerinden anlaşıldığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “ulusal kimlik-yabancı kontenjanı” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde ulusal kimlik-yabancı kontenjanının transfer ücretine etkisi olduğu görülmüştür. Katılımcılardan biri yetiştiği ulusun futbol piyasasındaki yerinin önemli olduğuna vurgu yaparken, diğeri ise ülkemizde yabancı kontenjanının düşük olduğu dönemde yerli futbolcuların transfer ücretinin olması gerekenden çok yüksek olduğunu belirtmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların belirli liglerin piyasa değeri diğer liglere göre daha yüksek olduğunu, dolayısıyla bu liglerde oynayan futbolcuların da aynı kalitede olsalar bile diğer ligdeki futbolcudan değerli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca futbolcunun oynadığı lig ile birlikte uluslararası müsabakalarda yer almasının da transfer ücretine etkisi olduğu ifade etmişlerdir. Haverkamp (2010), ulusal (milli) kadroda yer almanın da transfer ücreti üzerinde artışa sebep olduğunu ifade etmiş ve bazı liglerdeki transfer ücretleri genellikle daha yüksek olduğu için transfer ücretlerinin artış gösterdiğini belirtmiştir. De Sousa Martins (2015) ise milli takım için oynanan oyunların transfer ücretine olumlu etkisi olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcılar “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “oynadığı pozisyon-mevki” alt temasına ilişkin hiçbir görüş bildirmemiştir. De Sousa Martins (2015), analiz ettiği transfer örnekleriyle ilgili sonucun oyuncu pozisyonunun transfer ücretinin belirlenmesindeki ilgisizliği olarak belirtmiştir. Borges (2011) ise, çalışmasında forvet pozisyonunda oynayan oyuncuların ortalama olarak savunmacılardan ve orta saha oyuncularından biraz daha değerli olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “karakter-kişilik özellikleri-takıma uyumu” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun karakter-kişilik özelliklerinin takıma uyumunu kolaylaştırması, az problem çıkarması ve transferin daha az riskli duruma neden olması

sebebiyle önemlidir. Fakat transfer sürecine etki edip etmediği görecelidir. Aşırı problem çıkararak bir futbolcu ise transfer ücretini olumsuz etkiler ama olumlu olarak etkilediği tartışma konusudur.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “bireysel sporcu hakları-ticari ve marka değeri” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların popüler futbolcuların stada taraftar çektiği, spor ürünlerinin satışında artışa sebep olmasından dolayı kulüp gelirini arttırdığını ifade etmişlerdir. Bu nedenle de kulüplerin futbolcu transfer ederken bu tür oyuncular için transfer ücretini yükseltmekten çekinmediklerini belirtmektedirler. Bjerking ve Reising (2011) süper starların transferlerinin diğer oyuncularından daha değerli olduğu ve bu nedenle marka değerini transfer ücretini etkilediğinin bir göstergesi olarak açıklamıştır. De Sousa Martins (2015) oyuncu popülaritesinin, alıcı kulüp tarafından ödenen transfer ücretini olumlu yönde etkileyen sonuçlar elde ettiğini doğrulamıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “sözleşme süresi” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun kontratındaki kalan sözleşme süresi (yıl), özellikle 1 yıl ve daha kısa bir süre ise futbolcunun piyasa değerinin altında bir transfer ücreti ile transferinin gerçekleşmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Futbolcu işgücü piyasasının serbestleşmesinin, futbolcu serbest kalma durumunu geciktirmek için genel olarak oyunculara daha uzun vadeli sözleşme önerilmesine neden olduğu iddiası dile getirilmektedir. Bu perspektif, Bosman sonrası dönemde ortalama sözleşme süresinin 2,5 yıldan 3 yıla çıktığı sonucuna varan Frick (2007) tarafından desteklenmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “sağlık durumu” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde her ne kadar futbolcu transfer öncesinde sağlık taramasından geçse de sakatlık riskinin ölçülemediği belirtilmiştir. Bu yüzden futbolcunun son dönemdeki sakatlık sürecinin incelendiğini ve sık sakatlık yaşıyor ise risk taşıdığından dolayı transfer ücretinde fiyat düşürücü etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Van den Berg (2011) kulüplerin bir oyuncunun önceki sezon oynadığı oyun sayısındaki sürekliliğin önemine dikkat çekerek sağlık durumunun önemli olduğunu belirterek transfer ücretine etki ettiğini vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların “futbolcu nitelikleri” ana teması altında “futbolcunun performansı” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde futbolcunun son sezondaki performansının ve oynadığı oyun sayısının transfer ücretine etki ettiği belirtilmiştir. Van den Berg (2011) temel bir pazarlık yaklaşımını uyguladıktan sonra, bireysel oyuncu performansının ve doğuştan gelen yeteneklerin transfer ücretlerinin belirleyici faktörleri olduğunu ifade etmiştir. Haverkamp (2010), çalışmasının sonuçları arasında transfer fiyatının belirlenmesinde form ve uygunluğun önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “alıcı kulüp nitelikleri” ana teması altında “ligdeki konumu” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde şampiyonluğu hedefleyen veya Avrupa kupalarında mücadele edecek kulüplerin futbolcu transfer ederken piyasa değerinin üzerinde ücret ödemekten çekinmediğini, dolayısıyla transfer ücretini arttıran eylemlerde bulunduğunu belirtmiştir. Van den Berg (2011) yaptığı çalışmanın sonuçlarında gelecek sezon Şampiyonlar Ligi'nde (veya karşılaştırılabilir yarışmalarda) oynayan kulüplerin, benzer oyuncular için önemli ölçüde daha fazla ödeme yapmak istediğini gösteren sonuçlara ulaştığını ifade etmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri “alıcı kulüp nitelikleri” ana teması altında “transfer sezonu-transfer penceresi” alt temasına ilişkin görüş bildirmemiştir. De Sousa Martins (2015) bu çalışmanın aksine kendi çalışmasında, bir kulüp sezon içerisinde takımdaki oyuncuları değiştirmeye daha az açık olduğundan, Ocak ayı transferinin yaz transferinden biraz daha pahalı olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “alıcı kulüp nitelikleri” ana teması altında “ekonomik gelir” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde ekonomik yönden güçlü olan kulüplerin futbolcuyu almak için piyasa değerinden daha fazla ücret ödemekten çekinmediği dile getirilmiştir. Dolayısıyla ekonomik gelirin transfer ücretlerine olumlu yön verdiği görülmektedir. Haverkamp (2010), hem satış kulübü hem de alıcı kulüp gişe katılımlarının önemli olduğunu vurgulamış ve alıcı kulübün seyirci sayısındaki artışın transfer ücretinin yükselmesi için etkili olduğunu belirtmiştir. Van den Berg (2011) ekonomik açıdan zengin kulüplerin paralarını daha az akıllıca harcadıklarına ve paralarını transfer piyasasına dikkatsizce attıklarına

inanıldığını ifade etmiştir. Bu nedenle alıcı kulüp büyüklüğünün transfer kararına etki ettiği sonucuna varmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların “satıcı kulüp nitelikleri” ana teması altında “’ligdeki konumu” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde şampiyonluğu hedefleyen veya Avrupa kupalarında mücadele edecek kulüplerin futbolcu transfer ederken piyasa değerinin üzerinde ücret ödemekten çekinmediğini, dolayısıyla transfer ücretini arttıran eylemlerde bulunduğunu belirtmiştir. De Sousa Martins (2015) daha itibarlı kulüplerin oyuncu satarken daha yüksek pazarlık gücüne sahipken, diğer kulüplerin oyuncuyu elde tutabilmelerinin zorluğundan bahseder. Çünkü her futbolcu itibarlı ve Avrupa kupalarında mücadele eden kulüplerde oynamak ister ve bu konuda kulübünden ayrılmak için ısrarcı olabilir. Dolayısıyla satış kulübünün konumu ve itibarının transfer ücretinde etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri “satıcı kulüp nitelikleri” ana teması altında “’transfer sezonu-transfer penceresi” alt temasına ilişkin görüş bildirmemiştir. De Sousa Martins (2015) bu çalışmanın aksine kendi çalışmasında, bir kulüp sezon içerisinde takımdaki oyuncuları değiştirmeye daha az açık olduğundan, Ocak ayı transferinin yaz transferinden biraz daha pahalı olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların “satıcı kulüp nitelikleri” ana teması altında “’ekonomik gelir” alt temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde ekonomik yönden güçlü olan kulüplerin futbolcuyu almak için piyasa değerinden daha fazla ücret ödemekten çekinmediği dile getirilmiştir. Dolayısıyla ekonomik gelirin transfer ücretlerine olumlu yön verdiği görülmektedir. Haverkamp (2010) satış kulübü özelliklerinin alıcı kulüpten daha az önemli olduğunu vurgularken, bir kulübün ekonomik gücünün satılan oyuncuların transfer fiyatını arttırdığını belirtmektedir.

Görüşmeler incelendiğinde katılımcılar transfer ücretini etkileyen etkenlerden; temsilci-kulüp ilişkileri, yaşı, ulusal kimlik-yabancı kontenjanı, oynadığı lig ve uluslararası müsabakalar, karakter-kişilik özellikleri-takıma uyumu, bireysel sporcu hakları-ticari ve marka değeri, sözleşme süresi, sağlık durumu, futbolcunun performansı, kulübün ligdeki konumu ve ekonomik gelir alt temaları hakkında görüş bildirmiştir. Kadro durumu, oynadığı pozisyon-mevki ve transfer sezonu-transfer penceresi alt teması ile ilgili herhangi bir görüş belirtmemişlerdir. Sonuç olarak

futbolcu transfer ücreti bir tahmin işidir ve bulgularda belirtilen etkenler alıcı ve satıcı kulüplerin arasındaki pazarlık sürecinde değerlendirilip transfer ücreti belirlenmektedir. Özellikle katılımcıların görüşleri doğrultusunda futbolcu nitelikleri ana teması olarak yaşı, sözleşme süresi, oynadığı lig ve uluslararası müsabakaları transfer ücreti belirlerken diğer etkenlere göre daha fazla etkili olduğu görülürken, temsilci-kulüp ilişkileri ise sporcu temsilcisi ana teması içerisinde öne çıkmaktadır. Ayrıca alıcı ve satıcı kulüp ligdeki konumu ve ekonomik gelirleri pazarlık sürecinde asıl belirleyiciler olmaktadır. Çünkü maddi gücü yüksek kulüpler futbolcuyu almak için daha fazla ücret ödemekten çekinmezler.

Her ne kadar transfer ücretinin belirlenmesi bir tahmin işi olsa da genç futbolcuyu ilerleyen zamanda satarak kar elde edilebilir. Bu sebeple genç futbolcu transferi bir yatırım olarak değerlendirilebilir. Ayrıca genç ve olgunlaşma dönemine geçen 25 yaş altı futbolcuların sözleşmelerinin uzun süreli olması transfer pazarlığı açısından avantaj sağlamaktadır. Satıcı kulüp için bunların göz önünde bulundurulması futbolcu satışında daha fazla kar sağlama sebebi olabilir. Aksi durumda alıcı kulüpler ise sözleşme süresinin sonuna gelmiş futbolcuları piyasa değerlerinin altında çok uygun ücretler ile transferi gerçekleştirebilir.

Futbol son yıllarda önemli ölçüde değişim göstermektedir. Bosman kararlarının çıkması, sponsorluk ve yayın gelirleri gibi birçok ek gelirlerin katılımı ve federasyonların düzenlemeleri sonucu kulüplerin gelişen uygulamalara ayak uydurması gerekmektedir. Her ne kadar profesyonel futbol transfer dinamikleri analiz edilmeye çalışılsa da daha geniş örnekleri incelemek, yeni ve sürekli büyüyen bilgilerle güncellemek gerekmektedir.

8. ÖNERİLER

Bu araştırma “profesyonel futbolcu transfer ücreti” konusunda Türkiye’de yapılan ilk akademik çalışmalardan biri olma özelliği taşımaktadır. Bu araştırmanın konusu ile ilişkili yerel kaynakların sınırlı olması sebebiyle bu çalışmada genellikle yabancı kaynaklar kullanılmıştır. Araştırmanın konusuna ilişkin olarak aşağıdaki öneriler söz konusudur.

- Birkaç açık uçlu soru yerine her bir alt tema için ayrı ayrı daha detaylı bilgi elde edilebilecek sorular belirlenmelidir.
- Futbolcu transfer ücretlerini etkileyen etkenler hakkında detaylı bilgi elde edebilmek için bir futbolcunun transfer sürecini baştan sona incelemek daha yararlı olacaktır.
- UEFA son yıllarda kulüplerin artan borçlarından ve kulüplerin sürdürülebilir ekonomik yapıya sahip olabilmesi için “Finansal Fair Play” uygulamasını başlatmıştır. Bu çalışmadaki sonuçlar kulüplerimizin ekonomik bir şekilde futbolcu transfer sürecini yürütebilecek bilgileri içermektedir.
- Futbol kulüplerinin bir bölümünün ekonomik anlamda şeffaf olmaması, katılımcıların sorulan sorulara detaylı cevaplar vermemesine/verememesine neden olmuştur. Bu araştırmanın tam anlamıyla amacına ulaşmasını engelleyen bir durum oluşturmuştur. Bu sebeple sorulara verilecek yanıtların detaylarına ulaşılmalıdır.

9. KAYNAKLAR

1. Akşar T. (2005). Endüstriyel Futbol. Literatür Yayınları, İstanbul, s.11,12,13,42
2. Antonioni, P. & Cubbin, J. (2000). The Bosman Ruling and the Emergence of a Single Market in Soccer Talent. *European Journal of Law and Economics*, 9(2), 157-173.
3. Başer E. (1994). Futbolda Psikoloji ve Başarı. Yayınevi Yayıncılık, İstanbul, s.44
4. Benligiray S. (2007), Ücret Yönetimi, Beta Yayınları, 1. Baskı, Ocak, İstanbul, s.3
5. Biçer, T. (2007). Sporda Duygu ve Aklın Yönetimi. Beyaz Yayınları, İstanbul, s.115
6. Biçer, T. (2008a). NLP Kişisel Liderlik. Beyaz Yayınları, 11. Baskı, İstanbul, s.105
7. Biçer, T. (2008b). Doruk Performans. Beyaz Yayınları, 10. Baskı, İstanbul, s.251
8. Bjerking, J. & Reising, A. (2011). Football Transfers–An Event Study on the Stock Market Prices of Kit Manufacturers, University of Gothenburg, School of Business, Economics and Law, Master’s Thesis, Gothenburg, (Supervisor: Ass.-Prof. PD. Dr. Michael Kirchler)
9. Borges, S. (2011), “Valoração de activos intangíveis: o caso dos jogadores de futebol”, Master Thesis, Universidade de Aveir (Departamento de Economia,
10. Brandes, L. Franck, E. & Nüesch, S. (2008): “Local Heroes and Superstars: An Empirical Analysis of Star Attraction in German Soccer”. *Journal of Sports Economics* 9(3); 266-286
11. Capasso, A. & Rossi, M. (2013), “Systemic value and corporate governance: Exploring the case of professional football teams”, *Business Systems Review*, 2(2), 216-236.
12. Carmichael, F. Forrest, D. & Simmons, R. (1999): The Labour Market in Association Football: Who gets Transferred and for how much?, *Bulletin of Economic Research*, 51 (2), 125-150.
13. Carmichael, F. & Thomas, D. (1993). Bargaining in the Transfer Market: Theory and Evidence. *Applied Economics*, 25, 1467-1476
14. Cem, Ç. (2011). Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmeleri. M.Ü. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Faruk Acar).

15. Chan, M. (2009). "9 Factors to Determine a Football Players Transfer Value – Kaka & C. Ronaldo – Comparison To US Sports" [internet] Accessible from: <<http://www.arsenalreview.co.uk/2009/07/9-factors-to-determine-football-transfer-value-fee-kaka-ronaldo-adebayor/>> [Downloaded 11.04.2013]
16. Corbin, J. M. & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative sociology*, 13(1), 3-21.
17. Demircanlı, B. ve Kundakçı, N. (2015). Futbolcu Transferinin AHP ve VIKOR Yöntemlerine Dayalı Bütünleşik Yaklaşım ile Değerlendirilmesi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Sayı:2 ss. 105-129
18. Denscombe, M. (1998). *The good research guide*. Buckingham. Open University Press.
19. Dever, A. (2010). *Spor Sosyolojisi: Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum*. Başlık Yayın Grubu, İstanbul, s.45
20. De Sousa Martins, D. (2015). *Hedonic Pricing in Professional Football: Is players' transfer value explained by sporting performance?*. Master in Management Dissertation, Master Thesis, Porto, (Supervisor: Rui Couto Viana).
21. Dobson, S. & Gerrard, B. (1999). The Determination of Player Transfer Fees in English Professional Soccer. *Journal of Sport Management*, 13(4), 259-279
22. Erdoğan İ. (2008). Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı: 26, s.11-12-14
23. Frick, B. (2006). "The football players' labour market: emperical evidence from the major European leagues.". *Scottish Journal of Political Economy* 54(3), 422-446.
24. Frick, B. (2007): The Football Players' Labor Market: Empirical Evidence from the Major European Leagues, *Scottish Journal of Political Economy*, 54(3), 422-446.
25. Genç, D. A. (1999). *Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi*, Ankara, s.123-126
26. Gerrard, B. (2001), "A new approach to measuring player and team quality in professional team sports", *European Sport Management Quarterly*, 1(3), 219-234.
27. Glaser, B. & Strauss, A.L. (1967). *Discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*, Chicago: Aldine.

28. Gulbrandsen, A. M. & Gulbrandsen, C. M. (2011). Valuation of football players: a complete pricing framework, Norges Handelshøyskole, Economics and Business Administration, Economic Analysis, Master's thesis, Bergen, (Supervisor: Jøril Mæland), p.32
29. Hausman, J. A. & Leonard, G. K. (1997): "Superstars in the National Basketball Association: Economic Value and Policy". *Journal of Labor Economics*, 15(4), 586-624
30. Haverkamp L. (2010). What determines the transfer fee of a soccer player? Evidence from the Dutch Eredivisie. U.A. Faculty of Economics and Business. Economics and Business, Amsterdam. (Danışman: Prof. Dr. J. Hinloopen).
31. Herm, S, Callsen-Bracker, H. M. Kreis, H. (2014). When the crowd evaluates soccer players' market values: Accuracy and evaluation attributes of an online community. *Sport Management Review*, 17(4), 484-492.
32. Horaşan, E. ve Keleş, E. (2017). Kazandıran Sadece Futbol Mu? Futbolcu Tanınırlığı İle Futbolcu Piyasa Değerleri Arasındaki İlişki: Türkiye Futbol Süperliginin Yatay Kesitsel Analizi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Sayı:1 s.157-169.
33. İmamoğlu, O. Kılıçgil, E. ve Şahin, M. (2007). Türkiye'de futbolcu temsilciliği ve futbolcu ilişkisi. *Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 129-133.
34. Konter, E. (2004). *Antrenörlük ve Takım Psikolojisi*. Palme Yayıncılık, Ankara, s.66-67
35. Kuyucu, M. (2014), Futbol endüstrisinde sosyal medya pazarlama uygulamaları. *The Journal of Academic Social Science*, 2(7), 161-175.
36. Kümbetoğlu B. (2008). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Bağlam Yayınları, İstanbul, p.153,155
37. Lombardi, R. Manfredi, S. & Nappo, F. (2014), "Third Party Ownership in the field of professional football: a critical perspective", in *Business Systems Review*, 3(1), 32-47.
38. Martin, J.H. (1996). Is the athlete's sport important when picking an athlete to endorse a nonsport product. *Journal of Consumer Marketing*, 13(6), 28-43.

39. Mayring P. (2011). Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş, Bilge Su Yayıncılık, Çev: Adnan Gümüş-M. Sezai Durgun, Ankara, 1. Baskı, p.15
40. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı (PFSTT), İstanbul, 2016, s.3,4
41. Pujol, F. Garcia-del-Barrio, P. & Elizalde, J. (2007): ESIRg Report on Media Value in Football: The English Premiership Extends its Supremacy, Universidad de Navarra
42. Rao, A.R. & Rueckert, R.W. (1994). Brand alliances as signals of product quality. Sloan Management Review, 12(4), 87-97
43. Samur S. (2013). Kurumsal Futbol Yönetimi: Futbol Ama Hangi Futbol?. Gazi Kitabevi, Ankara, s.112
44. Saruhan Ş. C ve Özdemir A. Ö. (2004). Değer Hedefli İşletmecilik, 1. Baskı, Aralık, İstanbul, s. 190
45. Stone, G. Joseph, M. & Jones, M. 2003. An exploratory study on the use of sports celebrities in advertising: A content analysis. Sport Marketing Quarterly, 12(2), 94-102.
46. Szymanski, S. (2007): The Champions League and the Coase Theorem, Scottish Journal of Political Economy, 54 (3), pp. 355-373.
47. Szymanski, S. & Kuypers, T. (1999), Winners and Losers: The Business Strategy of Football, London: Viking, London.
48. Szymanski, S. & Smith, R. (1997). The English Football Industry: Profit, Performance and Industrial Structure. International Review of Applied Economics, 11(1), 135-153
49. Şaşmaz Ataçoğlu, M. (2013). Futbolda Emek Sömürüsü. Yazılama Yayınevi, İstanbul, s.51-56
50. Tandoğan H. (2008). Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. I/1, İstanbul. s.61-62
51. Terviö M. (2005). Transfer Fee Regulations and Player Development. U.C. Haas School of Business. Berkeley. The Journal of the European Economic Association, 2006, 4(5), p. 957-987
52. Tunaru, R. Clark, E. & Viney, H. (2005): An Option Pricing Framework for Valuation of Football Players, Review of Financial Economics, 14, pp. 281-295

53. Tunaru, R. S. & Viney, H. P. (2010). "Valuations of Soccer Players from Statistical Performance Data.". *Journal of Quantitative Analysis in Sports* 6(2), Article 10.
54. Van den Berg, E. (2011). The valuation of human capital in the football player transfer market. Erasmus University Financial Economics, Master thesis, Rotterdam, (Supervisor: Dr. M.J. van den Assem)
55. Yıldırım A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, p.127

10.EKLER

EK 1. GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Kendinizi tanıtır mısınız? Çalıştığınız kurumdaki göreviniz nedir?
- 2- Sporcu temsilcisinin (menajerin) transfer sürecinde kulüp ve futbolcu açısından transfer ücretine etkisi nedir?
- 3- Futbolcunun "piyasa değeri" ve "transfer ücreti" arasındaki değişkenliği sağlayan etkenler nelerdir ve neden etkilidir?

Not: 2. ve 3. sorular katılımcılara hem "futbolcu satışı gerçekleşme sürecinde" hem de "futbolcu alımı gerçekleşme sürecinde" olmak üzere iki defa sorulacaktır.

EK2.ETİK KURUL KARARI

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Etik Kurulu

PROJENİN ADI : Profesyonel Futbolcu Piyasa Değeri ve Transfer Ücreti Arasındaki Değişkenliği Sağlayan Etkenlerin Değerlendirilmesi
PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ: Prof.Dr. Turgay BİÇER
PROJEDEKİ ARAŞTIRICILAR : Mustafa DEMİR
ONAY TARİHİ VE ONAY SAYISI: 19.11.2018-218

Sayın; Prof.Dr. Turgay BİÇER

218 protokol nolu "Profesyonel Futbolcu Piyasa Değeri ve Transfer Ücreti Arasındaki Değişkenliği Sağlayan Etkenlerin Değerlendirilmesi" isimli projeniz Enstitümüz Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

F. Arıcıoğlu

Prof. Dr. Feyza ARICIOĞLU
Komisyon Başkanı

Demir
Doç.Dr. İlksan DEMİRBÜKEN

Prof. Dr. Dilşad SAVE

Hülya Aşçı
Prof.Dr. Hülya AŞÇI

Prof.Dr. Tuğba TUNALI AKBAY

Nefise Balçecik
Prof.Dr. Nefise BALÇECİK

Prof.Dr. Hakkı ARIKAN

Doç.Dr. M. Ümit Uğurlu

Doç.Dr. Betül Okuyan

Av. Funda IŞIK

Av. Öncel Onur AKBAŞ

Marmara Üniversitesi Göztepe
Kampusu Sağlık Bilimleri
Enstitüsü 34688 Kadıköy
İSTANBUL

0 (216) 414 44 23/12 (Faks)
0 (216) 414 44 23

saglik.ogrenci@marmara.edu.tr
<http://saelik.marmara.edu.tr>

Ayrıntılı bilgi için:
Süleyman
TÜRKMENOĞLU

11.ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler ve İletişim Bilgileri:

Adı Soyadı: Mustafa Demir

Doğum Yeri - Tarihi: İstanbul – 07.05.1990

Adres: Yenimahalle, 543 sokak, no:36/4 Gaziosmanpaşa/İstanbul

Elektronik Posta: mustafademirmarmara@gmail.com

mudemir@gelisim.edu.tr

Eğitim Geçmişi:

- 2004-2007 Plevne Lisesi, Türkçe-Matematik Bölümü
- 2008-2012 Marmara Üniversitesi B.E.S.Y.O. Spor Yöneticiliği-Lisans
- 2014 Tartu Üniversitesi Erasmus
- 2012 (Halen) Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilin Dalı, Spor Yönetim Bilimleri

Meslek Geçmişi:

- 2013-2014 Gaziosmanpaşa Barbaros Spor Kulübü Futbol Antrenörü
- 2014-2015 Beşyüzevler Spor Kulübü Futbol Antrenörü
- 2015-2016 Alemdar Spor Kulübü Futbol Antrenörü
- 2014-2016 Fahrettin Özüdoğru Çok Programlı Anadolu Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni
- 2016-2017 23 Nisan Ortaokulu Beden Eğitimi Öğretmeni
- 2016-2019 Küçükköy Spor Kulübü Futbol Antrenörü
- Ocak/2018 - (Halen) İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü Araştırma Görevlisi